

Universitetskanslersämbetets utbildningsutvärderingar

Självvärdering

Lärosäte: Högskolan i Gävle
Yrkesexamen: Förskollärarexamen

Inledning

Följande text är en självvärdering av Förskolläraryrket vid Högskolan i Gävle (HiG). Texten börjar med en *beskrivning* av lärosätet och en översikt av programmet. Del två innehåller *förutsättningar* inkluderat personal, personalförsörjning, kompetensutveckling samt utvecklingsområden. Del tre beskriver *utbildningsmiljön* inklusive sambandet mellan forskning och utbildning vid Högskolan. I den fjärde delen beskrivs *utformning, genomförande och resultat* utifrån de av Universitetskanslersämbetet utvalda examensmålen och hur måluppfyllelse säkerställs inkluderat jämställdhet och uppföljning, åtgärder och återkoppling samt studentperspektiv, samt arbetsliv och samverkan. Då många av dessa områden samverkar och är beroende av varandra kan viss upprepning vara nödvändig.

Beskrivning

Högskolan i Gävle rekryterar studenter både nationellt och regionalt. Lärarprogrammen utgör ca 20 % av hela Högskolans anslagsfinansierade utbildning. Högskolans myndighetschef är rektor och Högskolan är organisatoriskt uppdelad i tre akademier: Akademin för teknik och miljö (ATM), Akademin för hälsa och arbetsliv (AHA) samt Akademin för utbildning och ekonomi (AUE). Varje akademi ansvarar för ett antal ämnen och utbildningsprogram samt den forskning som bedrivs inom respektive område. Varje akademi leds av en akademichef i samråd med ett akademiråd. Under akademichefen finns avdelningschefer, utbildningsledare och ämnesansvariga. Beslut om inrättande av program och utbildningsplaner fattas av utbildnings- och forskningsnämnden (UFN) vid HiG. På ATM återfinns ämnen och kurser inom det naturvetenskapliga-tekniska området, AHA ansvarar för kurser i biologi och på AUE ligger ämnen och kurser inom humaniora samt didaktik och pedagogik. Det innebär att utbildningsledare beställer kurser inom lärarprogrammen från alla akademier. Förskolläraryrket har sin hemvist vid AUE. Utbildningsledare har det operativa ansvaret för programmet, vilket bland annat inkluderar programplanering och utvärdering och uppföljning.

Förskolläraryrket vid HiG har sin grund i den ansökan om examensrätt för förskollärarexamen som antogs 2011. Dock har utbildningen en lång historia i Gävle som redan 1963 startade ett förskoleseminarium när förskolläraryrket i landet förstärktes. Programmets utformning vilar på examensordningen för förskollärarexamen (HF 1993:100, bilaga 2) och förhåller sig till Läroplan för förskolan, Lpfö 98 (Skolverket, 2016), FN:s konvention om barns rättigheter samt beprövad erfarenhet.

Förskolläraryrket vid HiG leder till en förskollärarexamen efter fullgjord utbildningen om 210 högskolepoäng (hp). Examen avläggs på grundnivå enligt Högskoleförordningens examensbeskrivning för förskollärarexamen (HF 1993:100, bilaga 2) och utbildningen förbereder studenterna för undervisning inom förskola och förskoleklass. Vid HiG erbjuds programmet både som campus- och distansförlagd utbildning. Utbildningen är likvärdig för båda studieformerna med gemensamma mål och lika i sitt innehåll. Distansprogrammet har i genomsnitt fyra till sex fysiska träffar per termin som pågår i två till fyra dagar vid HiG. Förutom fysiska träffar sker webbaserade undervisning.

I enlighet med examensordningen omfattas utbildningen av studier inom tre områden, det förskolepedagogiska området (ämnes- och ämnesdidaktiska studier) om 120 hp, utbildningsvetenskaplig kärna (UVK) om 60 hp och verksamhetsförlagd utbildning (VFU) om 30 hp. De tre områdena är fördelade över programmets sju terminer och bildar tre delar i programmet. Inom varje del i programmet ingår kurser i förskolepedagogik, UVK samt en VFU-period vilket binder samman teori och praktik och bidrar till utbildningens progression. Termin ett och två bildar *Del 1* där studenten möter kursinnehåll som ger förutsättningar att **grundlägga** teoretisk och praktisk kunskap. Termin tre och fyra bildar *Del 2* där kurserna ger studenten förutsättningar att **befästa** teoretisk och praktisk kunskap och termin fem, sex och sju bildar *Del 3* där kursinnehållet ger förutsättningar att **fördjupa** teoretisk och praktisk kunskap. I programmets alla tre delar finns inslag av för utbildningsvetenskap centrala vetenskapliga metoder och teorier i ämneskurser samt som introducerande kurs om 3 hp i *Del 1* och som en fördjupande kurs om 5 hp i *Del 3*. För VFU finns en övergripande matris kallad *Verksamhetsförlagd utbildning – Fokus och progression* som är uppdelad i tre steg för progression i programmet. I *Steg 1* ska studenten *med stöd* visa didaktisk kompetens, analys och reflektionsförmåga samt samarbete och kommunikativ kompetens, i *Steg 2* ökar kravet på studentens självständighet inom dessa områden och i *Steg 3* ska studenten *självständigt* visa kunskaper inom dessa tre områden.

Förskolepedagogiska området benämns Förskolepedagogik och –didaktik i kurser inom förskolläraryrket vid HiG och utgörs av 120 hp varav examensarbetet utgör 15 hp. Förskolepedagogik och ämnesstudier i programmet består av bland annat barns lek och lärande genom naturvetenskap och teknik, estetiska lärprocesser, barns socialisation och kommunikativa processer samt barns lärande i språk och matematik. Den utbildningsvetenskapliga kärnan (UVK) i programmet består av 60 hp. För kurser inom UVK ansvarar huvudområdena pedagogik och didaktik samt biologi. I UVK utgör lärarprofessionen en gemensam kunskapsbas vilken syftar till att skapa förutsättningar för studenten att rusta sig väl med relevanta kunskaper inom området. UVK ligger i programmet under termin ett, fyra och fem. Den varvas därigenom med förskolepedagogiska ämnesstudier och VFU. VFU omfattar sammanlagt 30 hp varav 15 hp sker i samband med kurser i UVK och 15 hp inom en förskolepedagogisk ämneskurs. VFU är fördelad över utbildningen och infaller i termin ett, fyra och sex. VFU är integrerade delar av kurser och ges som moment om 5 hp, 10 hp och 15 hp.

Programöversikt för Förskolläraryrket

Tabell 1. Programöversikt

Programöversikt	Progression
Termin 1 - Utbildningsvetenskaplig kärna 1	*Del 1
- Perspektiv på förskolläraryrket, 7,5 hp - Natur, miljö och utomhuspedagogik, 7,5 hp - Barn och barndom, 12 hp Moment 0010: Höskoleförlagd utbildning, 7 hp Moment 0020: Verksamhetsförlagd utbildning, 5 hp - Introduktion till vetenskapsteori och forskningsmetodik, 3 hp	-Utbildningsvetenskaplig kärna 1 och ämnesstudier 1 -VFU – Steg 1
Termin 2 - Ämnesstudier 1	-Introduktion till vetenskapsteori och forskningsmetodik samt terminssammanhållande vetenskapligt arbete
- Förskolepedagogik och -didaktik 1: Barn i kultur och natur, 30 hp Moment 0010: Barnet i förskolan, 13,5 hp Moment 0020: Naturvetenskap och teknik i lek och vardag, 13,5 hp Moment 0030: Terminssammanhållande skriftligt arbete med vetenskaplig ansats, 3 hp	
Termin 3 - Ämnesstudier 2	** Del 2
- Förskolepedagogik och -didaktik 2: Barns skapande och estetiskt lärande, 30 hp Moment 0010: Bild, 7,5 hp Moment 0020: Drama, 7,5 hp Moment 0030: Musik, 7,5 hp Moment 0040: Temaarbete och vetenskapligt arbete, 7,5 hp	-Utbildningsvetenskaplig kärna 2 och ämnesstudier 2 -VFU – Steg 2
Termin 4 - Utbildningsvetenskaplig kärna 2	-Vetenskapligt arbete
- Inkluderande förskola med inriktning specialpedagogik, 7,5 hp - Kulturmöten i förskolan, 15 hp Moment 0010: Kulturmöten, 5 hp Moment 0020: Verksamhetsförlagd utbildning, 10 hp - Förskolans värdegrund, 7,5 hp	
Termin 5 - Utbildningsvetenskaplig kärna 3/Ämnesstudier 3	***Del 3
- Ledarskap och sociala relationer, 5 hp - Hållbar utveckling med inriktning mot förskolan, 5 hp - Vetenskapsteori och forskningsmetodik, 5 hp - Förskolepedagogik och -didaktik 3: Barns socialisation och kommunikativa processer, 15 hp Moment 0010: Barns socialisation och kommunikativa processer, 12 hp Moment 0020: Kurssammanhållande vetenskapligt arbete, 3 hp	-Utbildningsvetenskaplig kärna 3 och ämnesstudier 3, 4 och 5 -VFU – Steg 3
Termin 6 - Ämnesstudier 4	-Vetenskapsteori och forskningsmetodik, terminssammanhållande vetenskapligt arbete samt examensarbete
- Förskolepedagogik och -didaktik 4: Barns lärande i språk och matematik, 30 hp Moment 0010: Litteracitet och matematisk begreppsbyggnad, 12 hp Moment 0020: Verksamhetsförlagd utbildning, 15 hp Moment 0030: Terminssammanhållande vetenskapligt arbete, 3 hp	
Termin 7 - Ämnesstudier 5	
- Förskolepedagogik och -didaktik 5: Förskolan och förskoleklassen i ett internationellt perspektiv 15 hp - Examensarbete i didaktik, 15 hp eller - Examensarbete i pedagogik, 15 hp	

Blå fält i figuren visar när i utbildningen kurser i UVK är förlagda.

Gröna fält visar när kurser i ämnesstudier (förskolepedagogik och -didaktik) är förlagda.

Gula fält visar när den verksamhetsförlagda utbildningen (VFU) är förlagda.

Den ljusgrå kolumnen visar programmets tre delar där varje del består av UVK, förskolepedagogik (ämnesstudier) och VFU samt vetenskapliga arbeten och/eller kurs i vetenskapsteori och forskningsmetodik.

Förutsättningar

Personal

Bedömningsgrund: Antalet lärare och deras sammantagna kompetens (vetenskapliga/konstnärliga/professionsrelaterade och pedagogiska) är adekvat och står i proportion till utbildningens volym, innehåll och genomförande på kort och lång sikt.

Högskolan i Gävle (HiG) är en högskola där lärarprogrammen är ett prioriterat utbildningsområde. Lärosätet har ökat platserna till programmen vilket gör att utbildningen har expanderat. Ett av skälen är den stora lärarbristen i landet. Programmen genomförs av personal från Akademin för utbildning och ekonomis (AUE) olika avdelningar; pedagogik, didaktik, estetik och humaniora, samt personal från Akademin för teknik och matematik (ATM) inom områdena matematik, naturvetenskap och teknik.

Utbildningsledaren för förskolläraryrket leder utbildningen genom nära kontakt med ämnen och lärare för utveckling av kursplaner och olika kvalitetsprocesser inom programmet. Utbildningsledaren är delaktig vid hela tjänsteplaneringsprocessen, har daglig kontakt med studenter från de olika årskullarna samt en kontinuerlig kontakt och samverkan med yrkesverksamma lärare, rektorer, förskolechefer och huvudmän i regionen. Av den bifogade lärarresurstabellen framgår att personal som tjänstgör inom förskolläraryrket omfattar 8,78 heltidsekvivalenter varav 2,93 är lektorer/docenter/professorer, 5,85 heltidsekvivalenter är adjungerade adjunkter/adjunkter/doktorander. För närvarande är 389 campus- och distansstudenter fördelade på tre årskullar. Den forskande och undervisande personalen på förskolläraryrket ingår i olika ämneskollegium där det regelbundet diskuteras kursutveckling, undervisning och pågående forskning. De är även knutna till de forskningsmiljöer som utgör forskningsbas för det utbildningsvetenskapliga forskningsområdet. I programmet undervisar adjunkter med adekvat yrkeserfarenhet samt lång undervisningserfarenhet och tillsammans med lektorer och professorer utgör dessa grunden för en akademisk yrkesutbildning. Dessutom tillkommer adjungerade adjunkter vilka är lärare med anställning på en förskola/skola och med tidsbegränsad anställning på HiG. På detta vis bidrar yrkesskickliga lärare med aktuell yrkeserfarenhet i utbildningen. För att säkerställa tillgång till adekvat kompetens under studenternas VFU, utbildas Lokala Lärarutbildare (LLU). I kursen som omfattar 7,5 hp får kursdeltagaren kännedom om lärarutbildningens organisation och dess innehåll. Vidare bereds kursdeltagaren möjlighet till att fördjupa sin förståelse av handledning och handledningssamtal. Kursdeltagaren får fördjupad kunskap om bedömning av lärarstuderandes yrkespraktik. Dessa blivande LLU bidrar med aktuell kunskap från verksamheter ute på fältet och utvecklar på det viset även lärarprogrammen.

Akademierna arbetar på olika sätt med att skapa en bas för strategisk och långsiktig kompetensförsörjning. AUE skapar denna bas genom en budgetprocess som sträcker sig över tre år i taget. Kompetens och åldersstrukturer i ämnesgrupperna har identifierats genom kartläggningar och utifrån bland annat dessa underlag har det upprättats en långsiktig kompetensförsörjningsplan där säkring av stabilitet i undervisning, forskning och handledarresurser har prioriterats. Ämnesgrupper har också studerats utifrån individuellt kompetens och åldersstruktur, matchat mot ämnets volym och kommande behov inom grundutbildning, forskarutbildning och forskning.

I en lärares arbetsuppgifter ingår undervisning och kompetensutveckling enligt HiG:s lokala arbetstidsavtal. Inom akademien finns seminarieprogram för att lärare ska upprätthålla kompetens och utveckla sig inom sitt ämnesområde. Seminarier (se avsnitt Utbildningsmiljö) belyser olika ämnesområden och möter olika kompetensutvecklingsbehov. Som arbetsgivare har avdelningschef ett övergripande ansvar att tillvarata alla lärares kompetens och möjligheter till utveckling. Individuella kompetensutvecklingsbehov för personalen identifieras i medarbetarsamtal med respektive avdelningschef. Varje enskild lärare skall under en treårsperiod garanteras avtalsenlig tid för egen forskning/ eget utvecklingsarbete och/ eller egen relevant kompetensutveckling. Denna tid kan sammanföras till längre sammanhängande perioder eller läggas ut mer kontinuerligt under perioden. I medarbetarsamtalen lyfts även hur lärare har disponerat sin individuella kompetensutvecklingstid. Kurser inom högskolepedagogik och -didaktik erbjuds varje år för lärare inom hela lärosätet. Seminarier för fortbildning av examinatorer ges regelbundet sedan 2 år tillbaka och kommer att ges även fortsättningsvis på Akademien för utbildning och ekonomi.

Analys och värdering

Högskolan bedömer att den personal som nu finns täcker programmets behov. Akademien har en ny docent inom pedagogik och en i didaktik samtidigt som en docent nyligen har befordrats till professor inom didaktik. En gästprofessor med inriktning inom specialpedagogik är anställd på deltid inom ämnet pedagogik och anställningsförfarande pågår för tre lektorat och en professur inom ämnena pedagogik och didaktik. Det finns dessutom flera planerade åtgärder för att säkerställa vetenskaplig och professionsinriktad kompetens på sikt. En sådan långsiktig åtgärd som HiG har valt är att inrätta doktorandanställningar. Åtta nya doktorander har tillsatts i samverkan med Uppsala universitet inom avdelningarna Utbildningsvetenskap (UV) och Humaniora (HUM). Ytterligare en doktorandanställning annonseras under våren 2018 till UV med inriktning mot digitala teknologier inom förskola och skola. Inom pedagogik, didaktik, drama- och bildpedagogik finns totalt ytterligare åtta doktorander varav sex är aktiva inom förskolläraryrket. Målsättningen på sikt är att dessa doktorander ska förstärka personalstyrkan med disputerad kompetens. Därtill har extra stödinsatser satts in för doktorander som är nära till disputation.

Utbildningsmiljö

Bedömningsgrund: Det finns en för utbildningen vetenskaplig/konstnärlig och professionsinriktad miljö och verksamheten bedrivs så att det finns ett nära samband mellan forskning och utbildning.

Forsknings- och utbildningsmiljön inom Högskolan i Gävle samt miljön för studenternas verksamhetsförlagda utbildning utgör utbildningens två ben. Dessa två miljöer ska skapa goda förutsättningar för att studenten ska utveckla sin vetenskapliga- och yrkesprofessionella kompetens samt förberedas för arbetslivet och vidare studier. Under bedömningsområde *Arbetsliv och samverkan* kommer utbildningsmiljön kopplat till VFU att beskrivas närmare.

Det pågår ett högskoleövergripande arbete med formering i strategiska forskningsmiljöer vid HiG. Detta för att bättre samla utbildning och forskning inom ett visst område för att dessa ännu tydligare ska stärka varandra och bli mer av integrerade verksamheter. Masterprogrammet i utbildningsvetenskap, med särskilt fokus på lärarprofession, är ett exempel på detta. Ytterligare exempel är det högskoleövergripande utvecklingsprojekt *Nätbaserat lärande*. Projektet syftar till att implementera nya digitala teknologier, anpassa lokaler och vidareutveckla arbetssätt som kan hantera digitaliseringens

möjligheter och utmaningar. Inom ramen för projektet har forskning initierats och experiment- och utvecklingsverksamhet kopplats till utmaningar och möjligheter kring användning av t.ex. virtual reality (VR) i undervisningssammanhang initierats. Yrkesverksamma förskollärare ges möjligheter att besöka verksamheten och även studenter från förskolläraryrket involveras i denna experimentella verksamhet. Forskare och adjunkter verksamma inom lärarutbildningen är drivande i detta utvecklingsprojekt.

En förutsättning för att studenten ska ha möjlighet att delta i ett forskande sammanhang är att utbildningen bedrivs i en forskande miljö. Verksamma inom det utbildningsvetenskapliga området vid HiG är ett 50-tal forskare, 17 doktorander samt några forskarstuderande. De flesta forskarna hör organisatoriskt till Avdelningen för utbildningsvetenskap inom Akademin för utbildningsvetenskap och ekonomi (AUE) men forskningsbidragen med centrala ämnesdidaktiska dimensionerna inom området utbildningsvetenskap görs i huvudsak av forskare som organisatoriskt tillhör avdelningen för humaniora (AUE) och ett fåtal till akademierna Akademin för teknik och miljö (ATM) (matematik, teknik, kemi och fysik) och Akademin för hälsa och arbetsliv (AHA) (biologi). Ett förslag finns att placera biologi, fysik, kemi, teknik och matematik på samma avdelning på ATM. Dessutom finns i förslaget att skapa en stödjande struktur för ämnesdidaktik vilket underlättar och skapar en förbättrad miljö för både utbildning och forskning inom matematik och de naturorienterade ämnena. Det finns sålunda en närhet inom organisationen mellan de kompletterande kompetenserna.

Vid HiG finns ett antal forskningsgrupper (miljöer) som samlar de utbildningsvetenskapligt orienterade forskarna kring olika tematiska frågor. Exempel på forskningsgrupper är Early Childhood Education (ECE), IT i lärande, Studies of Relationships i Educational Settings (STORIES), Studies in Educational Policies (SEP), forskning inom matematikens- och naturvetenskapens didaktik, etc. Forskningsledarna för områdena Utbildningsvetenskap respektive Humaniora samarbetar för att skapa en så bra forsknings- och utbildningsmiljö som möjligt bland annat utifrån Högskolans policy- och strategidokument, akademiernas verksamhetsplaner och identifierade utmaningar, möjligheter och behov av forskningen. Till sig har de ett "forskningsråd" knutet med centrala aktörer från forskningsgrupperna, från det pågående högskoleövergripande strategiska forskningsmiljöarbetet samt ett external Advisory Board med tre externa professorer från Sverige och Finland samt en förste-amanuensis från Norge. Forskning relevant för förskolläraryrket är i en starkt uppåtgående trend med ökande antal internationellt publicerade artiklar och en god förmåga att attrahera externa forskningsmedel. I nuläget bedrivs utbildningsvetenskaplig forskning inom minst sju externt finansierade forskningsprojekt, med finansierare såsom Vetenskapsrådet, VINNOVA och Nordforsk och de senaste tre åren har flera projekt även finansierats av AFA-Försäkring. Lärarna/forskarna ingår vidare i etablerade nationella och internationella forskningsnätverk och medverkan i nationella och internationella konferenser är omfattande. Inom förskolläraryrket och området utbildningsvetenskap genomförs regelbundna högre seminarier som samlar forskare från olika forskargrupper. Därutöver sker regelbundna forskarseminarier inom flera av forskargrupperna. Det högre seminariet i utbildningsvetenskap äger rum var tredje vecka och utgör navet i denna verksamhet där såväl forskare, doktorander och adjunkter deltar. Nationella och internationella gäster deltar och vid några tillfällen då seminariets innehåll har varit relevant har även studenter som skriver examensarbeten inbjudits. I seminarieverksamheten behandlas frågor kopplat till forskning och forskarutbildning, men även (forskningsbaserade) frågor som relateras till grundutbildningens innehåll och utveckling samt yrkesprofessionernas betingelser behandlas.

Exempelvis har forskning genomförts kring hur webbaserad undervisning kan ta form, hur förskolläraryrket utvecklas under deras utbildning samt hur matematikdidaktik

behandlas i lärarutbildningar i Sverige, Finland och Japan. I ett pågående meriteringsprogram(4,8 miljoner) har forskning inriktat mot förskolans yrkespraktik bedömts vara av strategisk betydelse och ca hälften av medlen har inriktats mot projekt av direkt relevans för förskolläraryrket.

Arbete pågår för att ansöka om rätt att examinera på forskarutbildningsnivå även inom området utbildningsvetenskap. Doktorander och handledare vid HiG medverkar i forskarutbildningar vid andra lärosäten i Sverige och i andra länder, och ibland Högskolans handledande personal finns såväl huvudsakligen som bihandledare samt lokala handledare. Vid HiG finns ett handledarkollegium gemensamt för områdena Utbildningsvetenskap, Humaniora liksom ett doktorandkollegium som även samarbetar med andra doktorandkollegier vid Högskolan. HiG ingår i den av Vetenskapsrådet finansierade forskarskolan GRADE (2018-2021) där en doktorand knuten till Gävle kommer att anställas i september 2018. Högskolan har tidigare varit med i forskarskolorna UVD (Utbildningsvetenskap med inriktning mot didaktik), FontD (Forskarutbildning i Naturvetenskapernas, teknikens och matematikens didaktik) och Tuff (Teknikutveckling för framtiden).

Forskningen som bedrivs av forskar- och doktorandkollektivet vid HiG är nödvändig för forskningsanknytningen av lärarprogrammen. Vetenskapliga publikationer som publicerats av forskare såväl vid HiG som vid andra lärosäten används i undervisningen i programmen. Pedagogiska läromedel kring exempelvis vetenskapliga forskningsmetoder och teoretiska ämnespresentationer författade av Högskolans forskare har givits ut på ledande nationella och internationella bokförlag och utgör viktiga inslag i forskningsanknytningen av olika utbildningsprogram. HiG:s forskare och deras forskningsprojekt och nätverk ger goda möjligheter för de studerande att på olika sätt koppla sina examensarbeten och projektarbeten till pågående forskningsprojekt vid HiG. Den pågående forskningsverksamheten bidrar starkt till en koppling mellan grundutbildningen och den forskning som pågår inom det utbildningsvetenskapliga området.

Analys och värdering

Generellt sett bedöms forskning med relevans för lärarprogrammen vara väl organiserad i tematiska forskningsgrupper, sammanhållen via seminarieverksamhet, vara av god kvalitet och med hög publiceringstakt som lektorer medverkar i planering, genomförande, utvärdering och utveckling av undervisningen. Det finns sålunda goda förutsättningar till vetenskaplig förankring som genomsyrar utbildningen. Lärarlagen som formeras kring kurser utgörs av såväl adjunkter, doktorander och seniora forskare och de samarbetar i utveckling, genomförande och utvärdering av kurser. Genom att forskare deltar i kursutveckling och formulerande av lärandemål, val av kurslitteratur och examinationsformer skapas goda förutsättningar för forskningsanknytning av utbildningen. Den forskande personalen deltar i grundutbildningen som föreläsare, lärare, kursansvariga och examinatorer vilket gör att studenter möter aktuella kunskaper och pågående kunskapande (forskning) inom olika områden. Möjligheten att relatera till aktuell och pågående forskning blir därmed stor. Arbetsfördelningen sker utifrån personalens kompetens och forskning så att den som exempelvis forskar om grupprocesser och lärares ledarskap också undervisar i kurser med motsvarande innehåll, eller att de med inriktning mot IT och lärande medverkar i kurser där detta utgör särskilt innehåll. Andra exempel på hur studenter tillägnar sig ett forskande arbetssätt är att de redan i programmets tidiga kurser får läsa vetenskapliga artiklar, får öva sig i hur artiklar/texter kan granskas kritiskt. Studentens examensarbeten knyts så långt som möjligt till forskare (och forskningsgrupper) som har egen forskning relaterat till studenternas ämnesval för examensarbetet. Forskningen av särskilt relevans för förskolläraryrket finns koncentrerad till forskningsgruppen Early Childhood Education med goda förankringar i yrkespraktiken och grundutbildningen. I denna gruppering vävs forskningsrelaterade frågor samt frågor relaterat till

grundutbildning och utveckling av verksamheterna (högskoleförlagda delar samt yrkesverksamheterna) samman. Potential finns dock att ytterligare stärka forskningen inom området. Studenters involvering i direkt pågående forskningsprojekt kan stärkas, men det är också utmanande att få till då kurser eller perioder för examensarbete skall sammanfalla med möjliga projekt att involvera studenterna i. Närmast till hands är då att forskare berättar om projekten eller studenter läser om dem. En utmaning är att hantera balansen mellan, och omfattningen av, forskningstid och deltagande i utbildningen för vissa lektorer, docenter eller professorer, exempelvis då externa forskningsmedel erhålls. Det pågående meriteringsprogrammet som avser stärka personalens vetenskapliga kompetens samt kopplingen mellan forskning och undervisning, innebär samtidigt att någras deltagande i undervisning i programmet under någon/några terminer minskar. Bedömningen är dock att denna form av kvalitetshöjande insatser är av strategisk betydelse och bidrar till att ytterligare stärka utbildningsmiljön, kopplingen mellan forskning och utbildning och forskningsförankringen av utbildningen. Den mindre Högskolans möjligheter att ha kunskap om och ta till vara den samlade forskarkompetensen utgör en viktig komponent i utbildningsmiljön och är en viktig kvalitetsaspekt för Högskolans studenter.

Utformning, genomförande och resultat

Bedömningsgrund: Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformerna kunskap och förståelse, färdighet och förmåga samt värderingsförmåga och förhållningssätt i examensordningen.

I följande avsnitt redovisas de av Universitetskanslersämbetet utvalda examensmålen och hur måluppfyllelse säkerställs i programmet. Kurser i programmet planeras av kursansvarig lärare och arbetslag i samråd med examinator. Varje kurs har en disputerad examinator som ansvarar för den vetenskapliga kvalitén. Examinator har också till uppgift att bedöma den enskilde studentens prestationer och att sätta kursbetyg. Akademichef beslutar om examinatorens terminsvis på förslag från kursansvarig. Ändringsbeslut kan förekomma löpande för enskilda kurser eller studenter. Kursplanens lärandemål avgör de lärandeaktiviteter och examinerande uppgifter som genomförs i kursen. Kursplanen och litteraturlistor är styrande och säkerställer att kurserna sammantaget leder till måluppfyllelse enligt examensordningen. Lärandeaktiviteter består av föreläsningar, seminarier och handledning, grupparbete och praktiska övningar inkluderande laborationer, exkursioner, case samt workshops. Webbaserade undervisning genomförs i distansprogrammet. Det pedagogiska synsättet i utbildningen grundar sig på att studenten deltar aktivt i olika former av undervisning och att studenten är en resurs för övriga i gruppen. Deltagande i grupparbete ses som ett sätt att utveckla relationella och sociala färdigheter vilka båda är betydande delar av yrkesprofessionen. Vid varje kursstart presenteras studiehandledning och schema samt examinerande uppgifter för studenterna. Studiehandledningen ska vägleda studenten och förtydliga det arbete som ska ske inom kursens ram. Examinationsformer varierar mellan ämnen och kurser och studenten får genom programmet möjlighet att på olika sätt visa att de nått måluppfyllelse. I en och samma kurs kan flera examinationsformer tillämpas för att säkra olika aspekter av lärande. Examinationer av lärandemål utgår från kursplanemål och de kan ske enskilt eller i grupp. Såväl undervisning och examination genomförs med variation för att erbjuda olika sätt att möjliggöra lärande och kunskapsutveckling samt tillmötesgå studenters olika förutsättningar. HiG tillämpar generellt en sjugradig betygsskala med graderingen A, B, C, D, E, Fx samt F. A utgör det högsta betyget för godkänd och E det lägsta betyget för godkänd. Fx samt F innebär underkända betyg. Den verksamhetsförlagda utbildningen bedöms enligt en tregradig betygsskala Väl Godkänd, Godkänd eller Underkänd. Betygsskalan regleras i kursplan och i början av kurs presenteras betygskriterierna och finns tillgänglig för studenten via digitala lärplattformen Blackboard och i studiehandledning.

Måluppfyllelse – kunskap och förståelse

Tabellerna visar exempel på lärandemål från programmets kurser med bäring på de valda examensmålen samt lärandeaktiviteter och examination som säkerställer att målen nås. Exempelen i tabellerna och den beskrivande texten visar lärandemål från de tre delarna i programmet och progressionen genom utbildningen (se Tabell 1. Programöversikt).

Mål

1. visa sådana kunskaper inom det förskolepedagogiska området och sådana ämneskunskaper, inbegripet kännedom om aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete, som krävs för yrkesutövningen

I tabellen nedan beskrivs lärandemål från det förskolepedagogiska området. I varje del i programmet finns en kurs inom förskolepedagogik och -didaktik om 30 hp som avslutas med ett terminssammanhållande vetenskapligt arbete. Exempel på lärandemål, lärandeaktiviteter och examination är hämtade ur kurserna **Förskolepedagogik och -didaktik 1: Barn i kultur och natur 30 hp*, ***Förskolepedagogik och -didaktik 2: Barns skapande och estetiskt lärande 30 hp* och ****Förskolepedagogik och didaktik 4: Barns lärande i språk och matematik 30 hp* (inklusive 15 hp VFU).

Tabell 2. Exempel på lärandemål i förhållande till examensmål 1

Examensmål 1: visa sådana kunskaper inom det förskolepedagogiska området och sådana ämneskunskaper, inbegripet kännedom om aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete, som krävs för yrkesutövningen		
Exempel på lärandemål	Lärandeaktiviteter som behandlar lärandemålen	Examination
*redogöra för olika teoretiska perspektiv på lek och lärande	Föreläsnings- och seminarier - barns lärande och dokumentation - barns kamratrelationer - sociokulturell teori - flerspråkighet - lek och lärande - jämställdhet, genus och intersektionalitet	Hemtentamen , enskild skriftlig Gestaltning av teoretiska perspektiv , grupparbete Terminssammanhållande arbete , i par
**förklara samband mellan lek och skapande verksamhet i förskolan	Föreläsningar (i ämnena, bild, drama och musik) - fokus på den skapande lekens möjligheter i förskolan Workshops (i ämnena, bild, drama och musik) - praktiska tillfällen med leken som förutsättning för de estetiska ämnernas skapande verksamhet Litteraturseminarier (i ämnena, bild, drama och musik) - reflekterande samtal utifrån kurslitteratur kopplat till det praktiska arbetet i mindre grupper	Examinerande praktiska tillfällen Skriftliga inlämningsuppgifter Hemtentamen , enskild skriftlig
***beskriva och argumentera för hur barns matematiska begreppsbyggnad kan gestaltas i förskolan	Inspelade föreläsningar - matematiska aktiviteter, taluppfattning, geometri, mängdlära och statistik, algebra och talmönster Litteraturseminarier - studenters frågor och reflektioner kopplade till föreläsningar och kurslitteratur i mindre grupper Analys av matematik i barnböcker -Analysövning	Muntlig examination , grupparbete Hemtentamen , enskild skriftlig Vetenskapligt arbete , enskild skriftlig
***redogöra för hur barns erövrande av skrift, bilder, symboler och tecken kan förstås och utmanas	Inspelade föreläsningar - om barns språkliga utveckling och intresse för skriftspråk Litteraturseminarier - studenters frågor och reflektioner kopplade till föreläsningarna och kurslitteraturen i mindre grupper	Hemtentamen , enskild skriftlig Enskild skriftlig inlämning , inför seminarium Examinerande seminarium , muntligt reflekterande och argumenterande

Beskrivning

Det första exemplet på lärandemål är från *Del 1* i programmet och kursen *Förskolepedagogik och -didaktik 1: Barn i kultur och natur 30 hp*. Lärandemålet behandlar barns lek och lärande med vidare koppling till naturvetenskap och teknik. Studenterna ska knyta samman teori om lek och lärande med ämneskunskaper och erfarenheter från tidigare VFU på ett grundläggande sätt. I kursens första moment genomförs en serie kombinerade föreläsningar och seminarier med teoretiskt fokus på barns lek och lärande för att sedan under andra momentet i kursen övergå till ämnes- och ämnesdidaktiska studier med praktiska seminarier om naturvetenskap och teknik i barns vardag i förskolan. Genom en hemtentamen reflekterar studenten kring teorier och begrepp om lek och lärande och en gestaltande gruppuppgift bidrar till att ge uttryck för målet på ett kreativt sätt. I det terminssammanhållande vetenskapliga arbetet

visar studenten ytterligare på teoretisk, ämnes- och ämnesdidaktisk kunskap. Den undersökande metod som studenten använder i det terminssammanhållande arbetet är samtal som studenten didaktiserar och praktiserar vid ett tillfälle då en naturvetenskaplig och teknisk aktivitet genomförs tillsammans med barn. Lärandemålet från *Del 2* i programmet och kursen *Förskolepedagogik och -didaktik 2: Barns skapande och estetiskt lärande 30 hp* förhåller sig till ämnena bild, drama och musik för att befästa kunskap om samband mellan lek och skapande verksamhet i förskolan. Lärandemålet bearbetas i momenten för de olika ämnena utifrån deras specifika karaktär och i det avslutande momentet bearbetas lärandemålet gemensamt i ett ämnesövergripande tema samt ett arbete med vetenskaplig ansats. Lärandeaktiviteterna bidrar till att befästa ämnes- och ämnesdidaktisk kunskap och förståelse utifrån teoretisk och praktisk erfarenhet. Temaarbetet karakteriseras av att studenterna genom skapande verksamhet, tolkningar och gestaltningar själva provar att vara i en lekande process för att förstå samband mellan lek och skapande verksamhet i förskolan. Temaarbetet avslutas med att studenterna i grupp presenterar en gestaltning och därefter för en reflekterande diskussion på metanivå som blir till stöd inför det individuella vetenskapliga arbetet. Genom *Del 3* i programmet fördjupas kunskap om barns lärande och hur det kan förstås, utmanas och gestaltas i relation till språk och matematik i kursen *Förskolepedagogik och didaktik 4: Barns lärande i språk och matematik 30 hp*. Kursen innehåller tre moment och det första momentet behandlar teoretiska ämneskunskaper och ämnesdidaktik samt forskning gällande språk och matematik. Därefter följer ett moment med VFU där studenten ges möjlighet att pröva ämnesdidaktisk kunskap och sedan ett avslutande moment med ett terminssammanhållande vetenskapligt arbete. I det första momentet stöds studentens tillägnande av teoretiska kunskaper och ges möjlighet att fördjupa sin förståelse genom seminarier och reflekterande samtal baserade på kurslitteraturen, aktuell forskning och inspelade föreläsningar både för campus- och distansstudenter. Återkoppling av VFU sker vid seminarium som behandlar matematik och språk i barns vardag. Som stöd för argumenterande, analytisk förmåga samt fördjupad kunskap om barns erövrande av matematiska begrepp och litteracitet arbetar studenten bland annat med olika analysuppgifter. Först sker det muntligt i grupper för att slutligen ske genom en enskild analysuppgift i hemtentamen.

Analys och värdering

I de tre kurserna inom förskolepedagogik och -didaktik som vardera omfattar 30 hp ges förutsättningar att över tid i programmet samt i kursernas lärandeaktiviteter stegvis fördjupa ämnes- och ämnesdidaktisk kunskap som krävs för yrkesutövningen. Utformningen av kurserna och den stegvisa progressionen bidrar även till en pedagogisk helhetssyn av förskolans verksamhet. Undervisningen genomförs vid flera tillfällen i kurserna i mindre grupper för att möjliggöra studenternas aktiva deltagande vid seminarier och praktiska seminarier. En utmaning är att strukturera de praktiska seminarierna på bästa sätt i distansprogrammet då studenterna endast finns vid campus under ett fåtal tillfällen under kursen. Diskussioner förs i programkollegiet för att stödja och utveckla innehållet vid de campusförlagda dagarna i distansprogrammet.

En styrka i dessa tre kurser är att studenterna ges utrymme att få kunskap i relation till examensmålet genom teoretiska moment samtidigt som stor vikt läggs vid praktisk färdighet med anknytning till forskning då lärare med forskningsanknytning undervisar i respektive ämneskurs. Potential finns dock att ytterligare förstärka kurserna med bland annat forskning som bedrivs vid HiG av verksamma forskare och doktorander.

I kursen *Förskolepedagogik och -didaktik 1: Barn i kultur och natur* har studenter yttrat att kursen utmanar dem på det naturvetenskapliga och tekniska kunskapsområdet. Studenter framhåller att kursens innehåll bidrar till en vidgad kunskapssyn kring ämnena och hur de ämnesdidaktiskt kan användas i

undervisning i förskolans vardag tillsammans med barn. I kursen *Förskolepedagogik och didaktik 4: Barns lärande i språk och matematik* har efter studenters synpunkter fler föreläsningar spelats in och delgetts studenterna via lärplattformen Blackboard för att ge utrymme till fler seminarier. Dock framkommer det att studenter kan komma oförberedda till seminarier utan att ha sett alla inspelade föreläsningar. För att göra studenterna aktiva behövs examinerande uppgifter som kopplas till inspelningarna vid kommande kurs.

En styrka och röd tråd i de tre kurserna är de vetenskapliga arbeten som avslutar kurserna och ger studenten förutsättningar att på ett sammanhållet sätt visa kunskap om och förståelse för forskning i relation till ämnes- och ämnesdidaktisk kompetens som krävs för yrket. Sammanfattningsvis bedömer vi att de tre kurserna i förskolepedagogik och -didaktik och lärandemålen ge studenten möjlighet att nå examensmålet och visa kunskaper om barns lek och lärande genom kunskapsområden såsom naturvetenskap och teknik, estetiska ämnen samt språk och matematik.

Mål

2. *Visa kännedom om vetenskapsteori och kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder samt om relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen*

I tabellen nedan beskrivs lärandemål från UVK och förskolepedagogiska området. Exempel på lärandemål, lärandeaktiviteter och examination är hämtade ur kurserna **Introduktion till vetenskapsteori och forskningsmetodik 3 hp*, ***Vetenskapsteori och forskningsmetodik 5 hp* och ****Examensarbete i didaktik 15 hp*.

Tabell 3. Exempel på lärandemål i förhållande till examensmål 2

Examensmål 2: visa kännedom om vetenskapsteori och kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder samt om relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen		
Exempel på lärandemål	Lärandeaktiviteter som behandlar lärandemålen	Examination
*förstå innebörden av kritiskt/vetenskapligt förhållningssätt	Webbföreläsning - innebörden av ett vetenskapligt synsätt och professionalisering av förskolläraryrket Uppföljningsseminarium Analys av fotografier - studenterna ska argumentera utifrån vad som finns i bilden Analys av vetenskaplig artikel - studenten får stöd i att finna bärande budskap med ett konkret språk	Skriftlig inlämningsuppgift , enskilt PM med grund i analys och litteratur
*visa insikt om vetenskaplig trovärdighet och etiska överväganden i användning av visuellt material och visuella tekniker	Sammanfattning av vetenskapliga artiklar - etisk analys av dokumentationen Observation - iakttagelser av barns lek samt på den fotograferade miljö som barnen förändrat då de lekt	Skriftlig inlämningsuppgift , enskilt PM med grund i analys och litteratur
***visa kännedom om vetenskapsteori och kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder samt relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen	Föreläsning - introduktion till forskningsmetoder Enkät/intervjuundersökning - individuellt och i grupp Workshop - kategoriseringsövning baserad på studenternas undersökningsfråga	Skriftlig inlämningsuppgift , enskilt PM Examinerande redovisning av undersökningen

<p>***redogöra för aktuell forskning, perspektiv och tillämpliga metoder inom något problemområde inom det didaktiska forskningsfältet med relevans för förskola/förskoleklass och samhälle</p>	<p>Föreläsning - forskningsetik Workshop biblioteket - artikelsökning Handledning Seminarier - Miniventileringar i mindre grupper</p>	<p>Skriftlig inlämningsuppgift PM i par eller enskilt Ventilering av examensarbete, i par eller enskilt Examensarbete i par eller enskilt</p>
---	---	--

Beskrivning

I *Del 1* i programmet introduceras studenten till vetenskapsteori och forskningsmetodik genom en kurs där lärandemålet belyses på ett grundläggande sätt. Kursen ses som grund för de termins- och kurssammanhållande arbeten som studenten utför i alla programmets delar och behandlar vidare utbildningsvetenskapliga frågor i förhållande till skilda vetenskapliga normer och förhållningssätt, liksom förhållandet mellan teori och metod samt förhållandet mellan teori och den pedagogiska praktiken. Exempel på examination utifrån lärandemålet, lärandeaktiviteter och kurslitteratur samt egna iakttagelser vid VFU är ett individuellt PM där studenten ska analysera och argumentera utifrån fotografier av barns arenor och analysera vetenskapliga artiklar i relation till forskningsetik. I *Del 3* i programmet ges en fördjupning med kursen *Vetenskapsteori och forskningsmetodik*. Lärandemålet i kursen förbereder studenten ytterligare till ett vetenskapligt förhållningssätt. Förhållandet mellan teori och metod samt förhållandet mellan teori och den pedagogiska praktiken problematiseras. Som exempel på behandling av lärandemålet för att befästa och fördjupa kunskap genomförs en föreläsning om vad som karakteriserar kvalitativ respektive kvantitativ analys. Därefter följer en workshop där studenternas egna utsagor samlas in och kategoriseras med rubriker och definitioner. Studenterna ges även en genomgång om hur intervjuer genomförs och om enkätteknik. Ett intervju- och enkätmaterial samlas in av studenterna och en individuell analys av kvalitativa data genomförs och presenteras i ett PM, där redovisning av etiska överväganden också ingår. Ytterligare fördjupning sker under den sista terminen där examinerande seminarium hålls med studenterna inför examensarbetet. Förberedelsen för seminariet är att utifrån repetition av metodkursernas huvudsakliga innehåll formulera frågor som knyter an till arbetet med examensarbetet. Lärandemålet examineras genom ett PM om tänkt område för examensarbete, examensarbete samt ventilering av examensarbete.

Analys och värdering

En styrka i de två kurserna med fokus på vetenskapsteori och forskningsmetodik är att lärare själva bedriver forskning utifrån kvalitativa ansatser medan en svaghet är att det är få lärare med forskarerfarenhet av konstruktion och analys av enkätdata. Det planeras för att engagera lärare med större förtrogenhet inom området inför höstterminen 2018. Vid kvalitativa metoder är det framför allt kategoriseringen av kvalitativa data som innebär en utmaning för studenten och arbete med att utveckla övningar i att analysera kvalitativa data fortgår för att stödja studentens kunskap inom området.

Genom att kursen för examensarbete går parallellt med kursen *Förskolepedagogik och didaktik 5: Förskolan och förskoleklassen i ett internationellt perspektiv 15 hp* ges studenten förutsättningar att fördjupa kunskap och kartlägga relevanta forskningsfält som gynnar båda kursernas lärandemål samt ger studenten längre tid till processen med examensarbetet. Utifrån kursvärderingar och handledarkollegiets synpunkter framkommer det att en del studenter inte gör en realistisk tidsplanering för examensarbetet och lägger mer fokus på den parallella kursen under den första delen av terminen. Detta medför att de inte hinner bli färdiga inom kursens ram och kursansvarig behöver planera in resttillfällen. En tydligare

samordning av de två kurserna i termin sju pågår för att stödja studenterna att genomföra kurserna parallellt.

I analys av programutvärdering och i diskussion i programkollegiet framkommer att det behöver bli tydligare för studenten med den progression som sker inom programmet som bidrar till att studenten utvecklar vetenskapligt kritiskt förhållningsätt inför examensarbetet och för den kommande yrkesrollen. Utbildningsledare arbetar med utveckling av programhandboken och programintroduktion och -information i två seminariesteg för nya studenter.

De kunskaper som studenterna tillägnat sig i kurserna om vetenskapsteori i UVK tillämpas och prövas i de terminssammanhållande vetenskapliga arbetena samt i examensarbetet. Ytterligare vetenskapsteoretiska perspektiv finns representerade via vetenskapliga texter i samtliga kurser såsom till exempel i artiklar och avhandlingar. Vår bedömning är att studenten ges goda förutsättningar att nå examensmålet.

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Tabellerna visar exempel på lärandemål från programmets kurser med bäring på de valda examensmålen samt lärandeaktiviteter och examination som säkerställer att målen nås. Exempelen i tabellerna och den beskrivande texten visar lärandemål från de tre delarna i programmet och progressionen genom utbildningen (se Tabell 1. Programöversikt).

Mål

3. visa förmåga att kritiskt och självständigt tillvarata, systematisera och reflektera över egna och andras erfarenheter samt relevanta forskningsresultat för att därigenom bidra till utvecklingen av yrkesverksamheten och kunskapsutvecklingen inom yrkesområdet

I tabellen nedan beskrivs lärandemål från UVK, det förskolepedagogiska området och VFU. Exempel på lärandemål, lärandeaktiviteter och examination är hämtade ur kurserna **Förskolepedagogik och -didaktik 1: Barn i kultur och natur 30 hp*, ***Kulturmöten i förskolan 15 hp* (inklusive 10 hp VFU) samt ****Examensarbete i didaktik 15 hp* och ****Examensarbete i pedagogik 15 hp*.

Tabell 4. Exempel på lärandemål i förhållande till examensmål 3

Examensmål 3: visa förmåga att kritiskt och självständigt tillvarata, systematisera och reflektera över egna och andras erfarenheter samt relevanta forskningsresultat för att därigenom bidra till utvecklingen av yrkesverksamheten och kunskapsutvecklingen inom yrkesområdet		
Exempel på lärandemål	Lärandeaktiviteter som behandlar lärandemålen	Examination

*visa förmåga att ta tillvara barns kunskaper och erfarenheter för att utmana varje barns lärande och utveckling	Föreläsnings- och seminarier - barns lärande och dokumentation - barns kamratrelationer - sociokulturell teori - flerspråkighet - lek och lärande - jämställdhet, genus och intersektionalitet Praktiska seminarier (naturvetenskap och teknik) - praktiska tillfällen med naturvetenskap och teknik i relation till barns lek och lärande Föreläsning och seminarium - samtal med barn - vetenskapligt arbete	Terminssammanhållande skriftligt arbete med vetenskaplig ansats, i par Redovisning och opponering av terminssammanhållande arbete, i par
**jämföra och problematisera barns utveckling, identitet, behov, förutsättningar, lek och IT i förskoleverksamheten.	Föreläsningar/seminarier/workshop: - vad är kultur i förskolan - IT i förskolan - flerspråkighet, identitet och lek i förskolan - kulturmöten, att mötas utanför den givna normen - att vara lärare i Europa - att observera den pedagogiska miljön - förberedelse inför VFU VFU - kartlägga och observera - genomföra aktivitet - trepartssamtal	Examinerande seminarier , i grupp utifrån kurslitteratur och frågeställningar Skriftlig inlämningsuppgift , enskild Examinerande redovisning muntlig med IKT stöd, enskild
***planera, genomföra och dokumentera en vetenskaplig studie	Databassökning - med biblioteket Etikföreläsning - av professor och examinator Handledning Miniventilering	Ventilering av examensarbete i pedagogik Examensarbete , i par eller enskild
***självständigt planera, genomföra, dokumentera och avrapportera en vetenskaplig studie	Databassökning - med biblioteket Etikföreläsning - av professor och examinator Handledning Miniventilering	Ventilering av examensarbete i didaktik Examensarbete , i par eller enskild

Beskrivning

I det terminssammanhållande vetenskapliga arbetet som genomförs i Del 1 i programmet och relaterar till det första exemplet lärandemål, prövas färdighet och förmåga att ta tillvara barns kunskaper och erfarenheter. Studenterna arbetar i samarbetspar med det terminssammanhållande arbetet och genomför samtal med barn utifrån en naturvetenskaplig eller teknisk aktivitet. Själva aktiviteten och samtalet genomförs en och en för att bidra till självständighet och egen reflektion. Resultaten av de enskilt genomförda aktiviteterna och samtalen tolkas och systematiseras sedan gemensamt av samarbetsparen genom något av kursens teoretiska tolkningsverktyg. Sedan diskuteras resultaten i relation till litteratur och forskning på ett grundläggande sätt. En mindre opponering utförs vid redovisningstillfället och studenterna får ytterligare en möjlighet till kritisk reflektion över egna och andras erfarenheter. I *Del 2* i programmet, i kursen *Kulturmöten i förskolan*, ges studenten möjlighet att genom studierna och VFU befästa förmågan att observera och kartlägga barns förutsättningar och behov. Studenten ska sedan jämföra och reflektera över gjorda erfarenheter samt problematisera i relation till litteratur och forskning. Förmågan att reflektera och ta tillvara det observerade visas av studenten i en skriftlig inlämningsuppgift, samtal tillsammans med LLU och vid trepartssamtal. Utifrån detta planerar och genomför studenten lämplig aktivitet som bidrar till utveckling av förskolans verksamhet. Stort fokus i kursen läggs vid kulturmöten och studenterna har ett seminarietillfälle tillsammans med Erasmusstudenter som deltar i undervisningen. Utifrån de lärandemål som finns i kursen Examensarbete i

didaktik/pedagogik, Del 3 i programmet, planerar, genomför och dokumenterar studenten ett vetenskapligt arbete.Handledning sker regelbundet mellan student och handledare för att belysa frågor och läsning av manus. Självständigheten betonas i processen med examensarbetet. På lärplattformen Blackboard finns stödmaterial som tillsammans med fördjupande databassökning, etikföreläsning, handledning och miniventilering ska stödja studenten under processen med arbetet. Vid den avslutande ventileringen ska studenten visa förmåga till försvar och diskussion av det självständiga arbetet samt förmåga att föra ett kritiskt samtal med hjälp av instruktioner för opponering.

Analys och värdering

Det terminssammanshållande vetenskapliga arbetet som skrivs i par ses som en lärandeprocess som möjliggör reflektion, diskussion och lärande tillsammans. En svaghet med arbete i par är att de båda studenterna kanske inte bidrar lika mycket. För att kunna bedöma studenterna enskilt lämnar studenterna in arbetet individuellt i lärplattformen Blackboard och de har då möjlighet att skriva kommentarer kring genomförandet av arbetet. En del studenter ger uttryck för att det kan vara problematiskt att genomföra uppgifter tillsammans eftersom grupprocesser och relationer hamnar i fokus. Ett steg i att stödja studenternas arbete i olika grupper är det gruppkontrakt som introducerats och ska finnas med i utbildningens kurser. I kurser med gruppaktivitet och gruppexamination ska studenterna använda kontraktet vilket har till syfte att tydliggöra vad studenterna förväntar sig av varandra och vad som krävs av studenterna för att genomföra aktiviteten/examinationen. Uppföljning och utveckling av gruppkontraktet kommer att ske i utbildningsrådet samt i programkollegiet under höstterminen 2018 och vårterminen 2019.

Lärandemålet från kursen *Kulturmöten i förskolan* bidrar till att ge studenten förståelse för kulturmöten i förskolan. Dessa möten sker i en miljö där studenten som blivande förskollärare skall ha insikt i hur en miljö utformas där förutsättningarna för de enskilda barnens behov är i fokus. Genom observationen under VFU, observationsuppgiften och den examinerande redovisningen visar studenten förmåga i hur en förändrad miljö kan påverka förutsättningar för det enskilda barnet och barngruppen och göra förändringar för att utveckla den.

Studenten får genom lärandemålen i kurser för examensarbetet förmåga att självständigt genomföra ett vetenskapligt arbete som visar på studentens färdighet att bidra till utvecklingen av yrkesverksamheten och kunskapsutvecklingen inom yrkesområdet. En styrka vid förskolläraryrket, gällande stödet till studenter att nå examensmålet och lärandemålen i kurserna för examensarbete, är det handledarkollegium som utvecklats av kursansvariga och examinatorer. Kontinuerligt handledarkollegium skapar samstämmighet och etablerar kvalitet. Handledare är i möjligaste mån disputerade och aktiva forskare, dock förekommer att lärare under pågående forskarutbildning handleder eftersom studentantalet i programmet är stort. Ytterligare utveckling har påbörjats gällande studentens möjlighet att skriva självständigt arbete utifrån olika arbetsmodeller. Sammantaget bedöms lärandemålen och lärandeaktiviteterna leda till förutsättningar för studenten att examensmålet nås.

Mål

4. visa förmåga att tillämpa sådan förskoledidaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det förskolepedagogiska området och inom de ämnesområden som utbildningen avser samt för yrkesutövningen i övrigt

I tabellen nedan beskrivs lärandemål från det förskolepedagogiska området och VFU. Varje del i programmet består av en kurs inom förskolepedagogik och –didaktik om 30 hp. Exempel på lärandemål,

lärandeaktiviteter och examination är hämtade ur kurserna **Förskolepedagogik och -didaktik 1: Barn i kultur och natur 30 hp*, ***Förskolepedagogik och -didaktik 2: Barns skapande och estetiskt lärande 30 hp* och ****Förskolepedagogik och didaktik 4: Barns lärande i språk och matematik 30 hp* (inklusive 15 hp VFU).

Tabell 5. Exempel på lärandemål i förhållande till examensmål 4

Examensmål 4: visa förmåga att tillämpa sådan förskoledidaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det förskolepedagogiska området och inom de ämnesområden som utbildningen avser samt för yrkesutövningen i övrigt		
Exempel på lärandemål	Lärandeaktiviteter som behandlar lärandemålen	Examination
*didaktisera naturvetenskapliga och tekniska ämnesinnehåll i förskolan	Praktiska seminarier (naturvetenskap och teknik) - Exkursioner, laborationer och observationer som utgår från innehållet i Läroplan för förskolan och ämnena biologi, kemi, fysik och teknik	Skriftliga inlämningsuppgifter , enskild Examinerande seminarier , muntliga enskilda och i grupp Examinerande praktiska seminarier , laborationer och exkursioner Laborationsredogörelser Tentamina
**redovisa grundläggande färdigheter i användande av material och teknik med anknytning till praktiskt bildarbete i förskolan	Workshops (vid varje undervisningstillfälle) - gestaltande bildarbete med material, verktyg och tekniker, analoga såväl som digitala kopplade till förskolans verksamhet Loggbok - studentens egen reflektionsbok, digital eller analog, över de praktiska uppgifterna som genomförs samt erfarenhet av material och tekniker Litteraturseminarier (i mindre grupper) - i reflekterande samtal behandlas litteraturen kopplad till det praktiska arbetet Skrivuppgift - Diskuterande och reflekterande text kring förskolan och förskolläraren i relation till skapande bildarbete i kursen	Examinerande praktiska seminarium Examinerande skrivuppgift Arbetet/uppgifter sker både i grupp och individuellt Hemtentamen , enskild Vetenskapligt arbete
***i samarbete med barn formulera och genomföra relevanta innehållsliga aktiviteter och projekt	Workshop (innan VFU) - skapa en berättelse för barn som synliggör språkliga och matematiska begrepp. Under VFU (med barn) -skapa en berättelse tillsammans med barn som synliggör språkliga och matematiska begrepp Observera och dokumentera reflektioner i loggbok	Redovisning , av analyser och arbetsprocesser vid två högskoleförelagda dagar under VFU
***använda IT och andra olika kommunikativa uttrycksformer som främjar barns lärande och utforskande	Workshop (innan VFU) -pröva olika applikationer - animera film utifrån den berättelse som skapats med stöd av IKT och andra kommunikativa uttrycksformer Under VFU (med barn) -använda lärplattor och applikationer tillsammans med barn för att skapa berättelser Observera och dokumentera reflektioner i loggbok	Redovisning , av analyser och arbetsprocesser vid två högskoleförelagda dagar under VFU

Beskrivning

Det första exemplet på lärandemål, från *Del 1*, i programmet och kursen *Förskolepedagogik och -didaktik 1: Barn i kultur och natur*, belyser förmågan att didaktisera naturvetenskapliga och tekniska ämnesinnehåll i förskolan. Lärandeaktiviteterna bidrar till utveckling av ämnesteorier, ämnesdidaktik och metodik. Till exempel genomförs fågelexkursion där målet är att studenten blir en medupptäckare samt fysikexperiment för att kunna genomföra och beskriva fenomen så att studenten i en egen

undervisningssituation kan väcka barns intresse. Att upptäcka tekniken i vardagen och utifrån detta skapa lärandeprocesser, exempelvis pedalhinkens funktion och lekplatsens olika mekanismer. De praktiska seminarierna och examinationerna bidrar till att didaktisera naturvetenskapliga och tekniska fenomen i vardagen och förskolans kontext på ett grundläggande sätt. I *Del 2* i programmet, från kursen *Förskolepedagogik och -didaktik 2: Barns skapande och estetiskt lärande*, syftar lärandemålet till att ge färdighet och förmåga i att använda material och tekniker med anknytning till praktiskt bildarbete i förskolan. Efter en introducerande föreläsning får studenten experimentera och utforska material, verktyg och tekniker. Animering med hjälp av digitala tekniker avslutar momentets praktiska del, där kunskap om material och tekniker som tidigare använts tillämpas. Studenterna redovisar sina material, tekniker och sin process enskilt och/eller i grupp. Litteraturseminariet är en utgångspunkt för den skrivuppgift i bild som avslutar momentet. I *Del 3* i programmet, i kursen *Förskolepedagogik och didaktik 4: Barns lärande i språk och matematik*, ges studenten möjlighet att visa på fördjupad förmåga avseende ämnesdidaktik och metodik i relation till språk och matematik. I enlighet med lärandemålet ska studenten visa förmåga att i samarbete med barn formulera och genomföra relevanta aktiviteter och projekt. Lärandeaktiviteter genomförs både i grupp före VFU och individuellt under VFU tillsammans med barn. Innan studenterna ska ut på VFU har de workshops i mindre grupper där de använder estetiska uttrycksformer och digitala tekniker. När de sedan är i förskolan ska de tillsammans med barn, planera och genomföra projekt genom att använda digitala tekniker som kommunikativ uttrycksform för att främja barns lärande och utforskande inom matematik och språk.

Analys och värdering

De tre kurserna med ämnesstudier om vardera 30 hp varifrån exemplen på lärandemålen är hämtade ger förutsättningar att studenten uppnår färdighet och förmåga avseende examensmålet. I alla delar av utbildningen gällande examensmålet förekommer lärandeaktiviteter som stödjer studentens utveckling och förmåga att tillämpa förskoledidaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik. Det är en processinriktad undervisning som bygger på studentens aktiva deltagande och en interaktion mellan praktiskt utövande och teoretisk reflektion och analys.

Lärandemålet i *Förskolepedagogik och -didaktik 1: Barn i kultur och natur* ger förutsättningar för studenten att utveckla förmåga att kunna rikta barns uppmärksamhet och nyfikenhet mot fenomen i naturen och fånga upp tillfällen där barn utforskar omvärlden. Lärandeaktiviteterna bidrar till ämneskunskap och de praktiska seminarierna utgör en grund för att didaktisera och pröva naturvetenskapliga och tekniska arbetssätt. Dock har studenter gett uttryck för svårigheter att omsätta erfarenheter och kunskaper från praktiskt arbetet i vetenskaplig form, som till exempel vid vetenskapligt arbete i kursen *Förskolepedagogik och -didaktik 2: Barns skapande och estetiskt lärande*. För att stödja studenten ska det vetenskapliga arbetet i kursen utvecklas och uppgiften omformuleras för att skapa förutsättningar att teoretisera de praktiska erfarenheterna inför höstterminen 2018.

Lärandeaktiviteterna i kursen *Förskolepedagogik och didaktik 4: Barns lärande i språk och matematik* bidrar till att förbereda studenten för att självständigt planera språklig och matematisk undervisning i VFU med hjälp av digitala tekniker. I denna sista VFU-period har studenterna kunskaper om barn och färdighet att utforma projekt och teman utifrån målgrupp och ämnesinnehåll. Under VFU-momentet, som är det sista och längsta om 15 hp, har studenten goda förutsättningar att självständigt och i samarbete med barn utforma olika aktiviteter som stödjer barns lärande.

För att ytterligare ge studenten förutsättningar att tillämpa ämnesdidaktisk kunskap för undervisning och lärande implementeras nya digitala tekniker i kurser med ämnesstudier. En adjunkt med didaktisk kunskap om och erfarenhet av digitala tekniker i förskolans verksamhet undervisar i programmet och bidrar till att ytterligare förstärka den ämnesdidaktiska undervisningen. Programkollegiet har även

kontinuerliga möten där nätbaserat lärande finns på agendan för kollegialt lärande och kompetensutveckling. Sammantaget bedömer vi att programmet bidrar till att studenten har möjlighet att nå examensmålet samt förbereder studenten för den praktiska yrkesutövningen.

Mål

5. visa förmåga att självständigt och tillsammans med andra planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning och den pedagogiska verksamheten i övrigt i syfte att på bästa sätt stimulera varje elevs lärande och utveckling

I tabellen nedan beskrivs lärandemål från UVK, det förskolepedagogiska området och VFU. Exempel på lärandemål, lärandeaktiviteter och examination är hämtade ur kurserna **Barn och barndom 12 hp* (inklusive VFU 5 hp), ***Inkluderande förskola med inriktning specialpedagogik 7,5 hp* och ****Förskolepedagogik och didaktik 4: Barns lärande i språk och matematik 30 hp* (inklusive VFU 15 hp).

Tabell 6. Exempel på lärandemål i förhållande till examensmål 5

Examensmål 5: visa förmåga att självständigt och tillsammans med andra planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning och den pedagogiska verksamheten i övrigt i syfte att på bästa sätt stimulera varje barns lärande och utveckling		
Exempel på lärandemål	Lärandeaktiviteter som behandlar lärandemålen	Examination
*med stöd planera och genomföra pedagogisk verksamhet utifrån målgrupp, ämnesinnehåll och styrdokument	Seminarium - sekretess - att observera och dokumentera VFU - planera och genomföra med stöd av LLU - reflektera och utvärdera med LLU - trepartssamtal utifrån lärandemål och matris för VFU	Bedömningsunderlag från LLU till examinator. Examinerande seminarium , uppföljning av VFU i grupp VFU-rapport Loggbok
** planera lärandesituationer utifrån samspelet mellan varje barns lärande och den omgivande miljön	Föreläsning -specialpedagogik i ett praktiskt perspektiv Genomförande i grupp - gruppuppgift (case) Seminarium	Examinerande seminarium , presentation av case i grupp
***självständigt och tillsammans med andra planera, genomföra, dokumentera, utvärdera och utveckla pedagogisk verksamhet i relation till förskolans uppdrag	Seminarium - matematiskt innehåll i relation till förskolebarn (innan VFU) - språkliga aktiviteter (innan VFU) VFU -Planera lärandeaktiviteter med barn -Genomföra de planerade aktiviteterna med barn -Dokumentera de genomförda aktiviteterna -Utvärdera planering och genomförande självständigt, med barn och med LLU	Muntliga examinerande redovisningar , enskild och i grupp Bedömningsunderlag från LLU till examinator

Beskrivning

Vid den första VFU ska studenten på ett grundläggande sätt och med stöd av LLU planera och genomföra pedagogisk verksamhet utifrån målgrupp, ämnesinnehåll och styrdokument. Det sker i syfte att få syn på och reflektera över barns aktivitet i förskolan. Innan studenten gör sin VFU inleds kursen med ett teoretiskt moment där föreläsningar och seminarium behandlar olika perspektiv samt former för observation och dokumentation. Under VFU för studenten loggbok med observationsfokus för reflektion och utvärdering som sedan ligger till grund för trepartssamtal och VFU-rapport. I trepartssamtal möts student, LLU och lärare från Högskolan för reflektion utifrån bedömningsunderlag från LLU, observationsfokus och matris för VFU. I kursen *Inkluderande förskola med inriktning specialpedagogik*, i Del 2 i programmet, ges ett exempel på en lärandeaktivitet som ger förutsättningar att befästa kunskap och förmåga att planera lärandesituationer utifrån varje barns lärande och utveckling. Studenterna

arbetar tillsammans i grupp med olika case som är exempel på verkliga fall från förskolan med fokus på enskilda barns behov av särskilt stöd. Studenterna redogör för och visar hur undervisning kan planeras, genomföras och utvärderas som sedan leder till utveckling av den pedagogiska verksamheten för att stödja barnets lärande. I den sista VFU, Del 3 i programmet, ska studenten på ett fördjupat sätt visa färdighet och förmåga gällande läranademålet. Detta sker genom att kursen inleds med ett ämnesteoretiskt moment där studenten fördjupar ämnesdidaktisk kunskap som vidare ska omsättas i praktisk förmåga under VFU. I kursen ska studenten självständigt och tillsammans med kollegor och barn planera aktiviteter som syftar till barns lärande inom språk och matematik. Studenterna fördjupar också sina kunskaper när det gäller pedagogisk dokumentation. Dokumentationen utgår oftast från förskolans sätt att dokumentera och lärplattor används som tekniska hjälpmedel. Samtal med barn om det som dokumenterats och återkoppling till det som genomförts är en del i utvärderingen. Tillsammans med LLU sker ytterligare utvärderingar och studenten kan bidra till att utveckla den pedagogiska verksamheten.

Analys och värdering

Under VFU i kurserna *Barn och barndom* och *Förskolepedagogik och didaktik 4: Barns lärande i språk och matematik*, Del 1 och Del 3 i programmet, får studenten möjlighet att planera, genomföra och utvärdera pedagogisk verksamhet. Som stöd för att synliggöra progression under VFU används den övergripande matrisen *Verksamhetsförlagd utbildning – Fokus och progression* som finns för VFU. Matrisen syftar till att säkerställa examensmålet i slutet av utbildningen samt ge fokus och progression under utbildningstiden. Uppföljning av VFU sker genom trepartssamtal, vid varje VFU-moment, mellan lärare från Högskolan, LLU och student. Vid studentens första VFU utförs trepartssamtalen via telefon och vid den andra och tredje VFU genomförs i möjligaste mån fysiska möten. När fysiska möten inte går att genomföra sker webbaserade samtal. Studenten kan också filma sig själv i en aktivitet under VFU som sedan diskuteras vid trepartssamtalet. Kursansvarig och lärare i kursen använder lärplattformen Blackboard för att ge kontinuerlig information och återkoppling till LLU under pågående kurs. Matrisen och trepartssamtal ger förutsättningar för studenten att få syn på progression som sker under VFU samt utvecklingsbehov för att nå examensmålet. Under den sista VFU ges studenten möjlighet att utveckla sitt ledarskap ytterligare i relation till de två tidigare VFU-momenten.

Utifrån specialpedagogiska teorier med fokus på enskilda barns behov av särskilt stöd belyses och problematiseras läranademålet i kursen *Inkluderande förskola med inriktning specialpedagogik*. Studenterna utgår från ett case och planerar undervisning utifrån en nulägesbeskrivning av ett barns behov och formulerar aktiviteter som stöd för barnet. Därefter beskrivs planeringen vid ett examinerande seminarium och diskuteras utifrån barnkonventionens intentioner om vad som är barns bästa i deras undervisningsförslag. Studenten tränas i att samarbeta och diskutera uppgiften samt förbereder studenten för utmaningar i förskolans verksamhet.

För att vidareutveckla utbildningen gällande examensmålet förs diskussioner i utbildningsrådet i syfte att utveckla lärandeaktiviteter och examinationsformer som ytterligare belyser förskolans systematiska kvalitetsarbete och förmågan att självständigt kunna planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning i förskolans verksamhet. Sammantaget gör vi bedömningen att förskolläraryrket ger studenten förutsättningar att utveckla självständighet och ledarskap samt fördjupa sin förmåga att planera och utveckla undervisning.

Måluppfyllelse – värderingsförmåga och förhållningsätt

Tabellerna visar exempel på lärandemål från programmets kurser med bäring på de valda examensmålen samt lärandeaktiviteter och examination som säkerställer att målen nås. Exemplet i tabellerna och den

beskrivande texten visar lärandemål från de tre delarna i programmet och progressionen genom utbildningen (se Tabell 1. Programöversikt).

Mål

6. visa förmåga att i det pedagogiska arbetet göra bedömningar utifrån relevanta vetenskapliga, samhälleliga och etiska aspekter med särskilt beaktande av de mänskliga rättigheterna, i synnerhet barnets rättigheter enligt barnkonventionen, samt en hållbar utveckling

I tabellen nedan beskrivs lärandemål från UVK, det förskolepedagogiska området och VFU. Exempel på lärandemål, lärandeaktiviteter och examination är hämtade ur kurserna * *Perspektiv på förskolläraryrket* 7,5 hp, ***Förskolans värdegrund* 7,5 hp, ****Förskolepedagogik och didaktik 4: Barns lärande i språk och matematik* 30 hp (inklusive VFU 15 hp) och *Examensarbete i didaktik* 15 hp.

Tabell 7. Exempel på lärandemål i förhållande till examensmål 6

Examensmål 6: visa förmåga att i det pedagogiska arbetet göra bedömningar utifrån relevanta vetenskapliga, samhälleliga och etiska aspekter med särskilt beaktande av de mänskliga rättigheterna, i synnerhet barnets rättigheter enligt barnkonventionen, samt en hållbar utveckling		
Exempel på lärandemål	Lärandeaktiviteter som behandlar lärandemålen	Examination
*etiskt förhålla sig till barn, föräldrar och personal	Föreläsning/Seminarium - Mångfald i samhället och i utbildning: den etiska dimensionen i demokrati Gruppuppgift Barnkonventionen - reflektionsövning, enskilt och i grupp	Diskussions-protokoll Hemtentamen , enskild
**värdera och förhålla sig till samhälleliga och egna demokrati- och värdegrundsständpunkter	Föreläsningar Kursintroduktion – presentation av aktuell forskning inom förskolans värdegrundsområde. Seminarier - arbete med tidningsartikel utifrån läsmodell	Examinerande seminarium Hemtentamen , enskild
***visa förmåga till ett professionellt förhållningssätt gentemot kollegor, barn och deras vårdnadshavare	Föreläsningar, seminarier och workshops från det teoretiska momentet VFU -Observationer av barns språkliga och matematiska lärande samt hur förskollärare kan stödja detta -Dokumentera observationer och reflektioner -Egna projekt med barn -Reflektionssamtal med lokal lärarutbildare -Självvärdering - Treparsamtal	Bedömningsunderlag från LLU till examinator Muntliga examinerande redovisningar vid VFU-uppföljning

Beskrivning

I lärandemålet från Del 1 av programmet i kursen *Perspektiv på förskolläraryrket* ska studenten visa på värderingsförmåga och etiskt förhålla sig till barn, föräldrar och personal. Genom seminarier som behandlar förskolans uppdrag och styrdokument samt reflektions- och värderingsövningar utifrån barnkonventionen får studenten förutsättningar att på ett grundläggande sätt värdera och förhålla sig till etiska aspekter och hållbart lärande i det pedagogiska arbetet. Exempelvis läser studenten inför seminariet barnkonventionen och tar ut och rangordnar artiklarna. Under första delen av seminariet ska studenterna i en mindre grupp diskutera, jämföra och argumentera för val och slutligen enas om vilken rangordning artiklarna ska ha. I slutet av seminariet kommer flera olika perspektiv upp då alla redovisar sina val som till exempel förskolans perspektiv, globalt perspektiv och hållbarnetsperspektiv. Studenterna får reflektera tillsammans i studiegruppen över vad förskolan kan göra för att följa barnkonventionen och om det finns punkter i barnkonventionen som är mer prioriterade än andra punkter. Lärandemålet

examineras genom ett diskussionsprotokoll samt i en hemtentamen. I lärandemålet från Del 1 av programmet och kursen *Perspektiv på förskolläraryrket* ska studenten visa på värderingsförmåga och etiskt förhålla sig till barn, föräldrar och personal. Genom seminarier som behandlar förskolans uppdrag och styrdokument samt reflektions- och värderingsövningar utifrån barnkonventionen får studenten förutsättningar att på ett grundläggande sätt värdera och förhålla sig till etiska aspekter och hållbart lärande i det pedagogiska arbetet. Exempelvis läser studenten inför seminariet barnkonventionen och tar ut och rangordnar artiklarna. Under första delen av seminariet ska studenterna i en mindre grupp diskutera, jämföra och argumentera för val och slutligen enas om vilken rangordning artiklarna ska ha. I slutet av seminariet kommer flera olika perspektiv upp då alla redovisar sina val som till exempel förskolans perspektiv, globalt perspektiv och hållbarhetsperspektiv. Studenterna får reflektera tillsammans i studiegruppen över vad förskolan kan göra för att följa barnkonventionen och om det finns punkter i barnkonventionen som är mer prioriterade än andra punkter samt skriva ett diskussionsprotokoll. För att vidare utveckla värderingsförmåga i relation till examensmålet får studenterna i kursen *Förskolans värdegrund* värdera och förhålla sig till samhälleliga och egna demokrati- och värdegrundsständpunkter. Innehållet i kursen ger möjlighet för studenten att befästa sin förmåga att tänka enligt teorier för att kunna förstå och värdera praktik för att göra relevanta bedömningar för det pedagogiska arbetet. Lärandeaktiviteter sker genom workshops och föreläsningar, där uppföljande diskussioner har avsikten att utmana studenters resonemang. Till exempel arbetar studenterna tillsammans med läraren med en tidningsartikel som knyter an till temat demokrati- och värdegrundsständpunkter utifrån en läsmodell som givits av läraren inför examinerande seminarium och hemtentamen. I den fördjupande delen av programmet ska studenten visa på förmåga till ett professionellt förhållningssätt gentemot kollegor, barn och deras vårdnadshavare. Det sker genom VFU i kursen *Förskolepedagogik och didaktik 4: Barns lärande i språk och matematik*. Studenten ges under VFU möjlighet att studera förskollärares delaktighet i barns läroprocesser samt självständigt genomföra förskoledidaktiskt arbete. I målen för VFU ingår att studenten ska kunna göra bedömningar utifrån etiska aspekter och sin kommunikation med barn, kollegor och vårdnadshavare. I kontinuerliga reflekterande samtal med LLU ska studenten, med loggboken som underlag, visa empatisk förmåga och professionellt förhållningssätt samt analys- och reflektionsförmåga. Studenten gör en självvärdering som utgör underlag för trepartssamtal mellan student, LLU och lärare från Högskolan.

Analys och värdering

Genom de exemplifierade lärandemålen från de tre delarna i programmet behandlas frågor om till exempel fostran, barns förutsättningar och rättigheter, värderingsfrågor och etiska aspekter ur samhälleliga och socialt hållbara perspektiv. Redan i den första kursen i programmet belyses barnkonventionen så att studenten ges förutsättningar att få kunskap och förståelse gällande barns rättigheter och hållbart lärande i ett tidigt skede i utbildningen. I undervisning och arbetet med värdegrundsfrågor ses gruppdiskussioner som grundläggande lärandeaktivitet för att möjliggöra för studenten att tillsammans med andra reflektera, synliggöra och problematisera olika etiska aspekter, värderingar och rättigheter.

I kursen *Förskolans värdegrund* behandlas vidare den svenska förskolans demokratiuppdrag utifrån officiella nationella och internationella demokrati-, jämlikhets- och jämställdhets- och medborgarskapsmål som ligger till grund för förskolan av idag vilket bidrar till att studenten ges ytterligare perspektiv på barns och mänskliga rättigheter och en hållbar utveckling. En utmaning har varit att stärka förmågan hos studenter att beskriva och värdera utifrån teoretiska begrepp som till exempel demokrati eller intersektionalitet. En examinerande uppgift med en inläsningstabell där studenterna för in citat från litteraturen under olika teman och motiverar varför respektive citat har valts, har bidragit till att

studenter får stöd i att studera litteraturen mer ingående och genomföra hemtentamen mer framgångsrikt. Under VFU i kursen *Förskolepedagogik och didaktik 4: Barns lärande i språk och matematik* är LLU en viktig reflektionspartner i samtal och studenten får under VFU praktiskt fördjupa alla delar i sitt professionella förhållningssätt och sin förmåga att i det pedagogiska arbetet göra relevanta bedömningar.

Hållbar utveckling berör lärandemålen i form av social hållbarhet. Ett vidare utvecklingsområde är att på ett mer explicit sätt lyfta fram hållbarhetsperspektivet i relation till lärandemål i kursplanerna och i lärandeaktiviteter. Ett arbete med syftet att tydliggöra hållbarhetsperspektivet har påbörjats genom utveckling av en vägledning för att stödja kursansvariga lärare och examinatorer vid planering och utformande av kurser. Sammanfattningsvis är vår bedömning att studenten ges möjlighet att nå examensmålet genom de lärandemål och lärandeaktiviteter som studenten möter i programmet.

Jämställdhet

Bedömningsgrund: Ett jämställdhetsperspektiv beaktas, kommuniceras och förankras i utbildningens innehåll, utformning och genomförande.

Examensmål jämställdhet: visa förmåga att beakta, kommunicera och förankra ett jämställdhetsperspektiv i den pedagogiska verksamheten

Högskolan i Gävle ser jämställdhet som ett viktigt medel för att uppnå god kvalitet i alla verksamheter. Högskolan har under 2017 fastställt *Plan för jämställdhetsintegrering 2017-2019*, som ger riktlinjer för jämställdhetsarbete under de kommande två åren. Jämställdhetsarbetet är en integrerad del av verksamheten och ingår i den årliga verksamhetsplaneringen vid varje akademi/avdelning. I planen ingår bland annat att samtliga chefer kommer att genomgå den för ändamålet särskilt framtagna kursen *Genus och jämställdhet i den akademiska organisationen*. Kurser inom lärarutbildningar är utformade så att de ska kommunicera och förankra ett jämställdhetsperspektiv samt bidra till en medvetenhet om de olika diskrimineringsgrunderna som ingår i diskrimineringslagen.

Andelen undervisande personal i programmet utgörs av 80 % kvinnor och 20 % män räknat utifrån heltidsekvivalenter. Antal studenter i programmet utgörs av totalt 389 studenter fördelad på kull ht 15, ht 16 och ht 17. Tabell 8 visar könsfördelningen i de aktuella kullarna inom programmet.

Tabell 8. Fördelning av kvinnor och män i förskolläraryrket

	Antal	Kvinnor	Män
Kull 15	113	93 %	7 %
Kull 16	121	95 %	5 %
Kull 17	155	95 %	5 %

Som exempel på hur jämställdhetsmålet tas i beaktande i utbildningen kan nämnas att i kursen *Förskolepedagogik och -didaktik 1: Barn i kultur och natur* diskuteras och problematiseras lärandemålet *hur barns förutsättningar för lärande står i relation till olika kulturella och intersektionella aspekter och arbetssätt som främjar barns lärande* på ett grundläggande sätt vid ett kombinerat föreläsnings- och seminarietillfälle. Vid tillfället belyses och problematiseras vad en jämställd förskola kan innebära, varför teoretisk medvetenhet behövs i förskolekontexten, vad kön och genus innebär, idéer om vad som är normalt och hur förskolan kan arbeta med normer och maktstrukturer. I kursen *Inkluderande förskola med inriktning specialpedagogik, 7,5 hp* får studenten förhålla sig till lärandemålet *värdera och reflektera över miljöer som stödjande eller hindrande för barns utveckling och lärande*. Genusaspekten är inte

explicit uttryckt i målet men innehållet i kursen i förhållande till målet behandlar synsätt på flickors och pojkars olika lärande. Kursen tar också upp att det är fler pojkar än flickor som omfattas av specialpedagogiskt stöd och att det kan handla om att det finns ett mörkertal gällande flickor och att större delen av forskningen inom området har pojkar som utgångspunkt. Kursen *Förskolans värdegrund 7,5 hp* ger förutsättningar för vidare och djupare kunskap genom lärandemål och lärandeaktiviteter som genomsyras av jämställdhetsperspektivet. Till exempel belyses förskolans demokratiuppdrag utifrån officiella nationella och internationella demokrati-, jämlikhets-, jämställdhets- och medborgarskapsmål som ligger till grund för förskolan av idag.

Analys och värdering

Den chefsutbildning i genus och jämställdhet som pågår inom HiG ska leda till att programmet på ett mer systematiskt sätt kan säkerställa att ett jämställdhetsperspektiv förankras hos undervisande lärare och i utbildningen. Den strävan som finns inom förskolläraryrket är att det alltid ska finnas en genusmedvetenhet vid upprättandet av litteraturlistor och i kursinnehåll och i de enskilda kurserna. Ett arbete med syftet att öka medvetenhet om genus och jämställdhet har påbörjats genom att utveckla en vägledning för att stödja kursansvariga lärare och examinatorer vid planering och utformande av kurser. Innehåll ska bland annat utveckla användande av ett normkritiskt arbetssätt, utöka förståelsen för vilka hindren för jämställdhet är och därmed vilka upplägg som kan vara verkningsfulla i kursens utformande. I vissa kursplanerna i programmet nämns ordet genus i kursens innehåll. Ett utvecklingsområde är att i högre grad använda ordet jämställdhet för att ytterligare tydliggöra ett jämställdhetsperspektiv och innebörden av detta för studenterna. Att öka såväl lärares som studenters medvetenhet om genus och jämställdhet är av största betydelse men kräver också omfattande kunskaper inom området. Huvuddelen av undervisande personal i programmet är kvinnor. Inga specifika satsningar görs från lärosätet för att rekrytera flera studenter som identifierar sig som män. HiG har förmånen att ha en lektor i genusvetenskap vari kompetens i högre utsträckning skulle kunna tas tillvara såväl i utvecklandet av kurser som i undervisning.

Uppföljning, åtgärder och återkoppling

Bedömningsgrunder: Utbildningens innehåll, utformning, genomförande och examination följs systematiskt upp. Resultaten av uppföljningen omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling, och återkoppling sker till relevanta intressenter

Lärosätet verkar för att studenten genomför utbildningen inom planerad studietid.

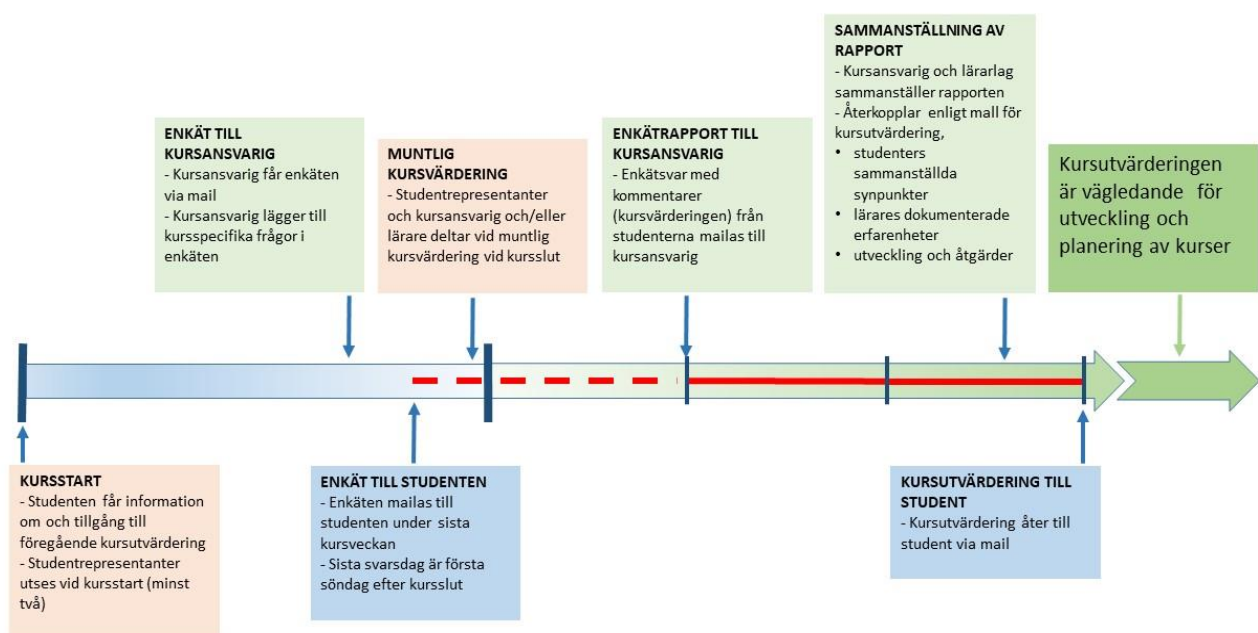
Beslut om inrättande av program och utbildningsplaner fattas av utbildnings- och forskningsnämnden (UFN) vid HiG. Det övergripande ansvaret för programmet ligger vid Akademin för utbildning och ekonomi (AUE). Utbildningsledare för programmet beställer kurser från de tre akademierna och dess ämnen. Ämnena ansvarar i sin tur för genomförandet av de beställda kurserna. Utbildningsledarkollegiet för lärarprogrammen arbetar på olika nivåer och i olika forum med uppföljning, åtgärder och återkoppling för kvalitetssäkring av programmen. Utbildningsledarkollegiet träffas kontinuerligt för att arbeta med utvecklingsfrågor. Utbildningsledare möter akademins ledningsgrupp, forskningsledare, ämnesansvariga, kursansvariga och lärarlag för uppföljning och åtgärder gällande till exempel arbete med program- och kursutveckling. Förskolläraryrket har också ett programkollegium för lärare och examinatorer som arbetar inom programmet. Programkollegiet träffas kontinuerligt och lyfter aktuellt innehåll och frågor

angående utbildning, samverkan och forskning. I lärplattformen Blackboard finns en kurs för programkollegiet där dokument, anteckningar och informationsmaterial finns dokumenterat.

Sedan 1998 genomförs minst var tredje termin en uppföljning av VFU genom frågeformulär till studenter och LLU. Utvärderingen görs för att synliggöra kvalitet och kartlägga utvecklingsbehov som kan leda till att lärosätet genomför åtgärder. VFU-samordnaren ansvarar för genomförandet av utvärderingen på uppdrag av styrelsen för regionalt utvecklingscentrum i X-län (RucX). Uppföljning och återkoppling av resultaten sker i LSO-gruppen, i RucX styrelse och i ämnesgrupperna vid Högskolan. Resultat och åtgärder bidrar till att utveckla samverkan och kvalitét inom framför allt VFU. Detta medför att studenters och LLU:s villkor och innehåll i VFU tydliggörs och kvalitetssäkras. Samverkan med skolhuvudmän finns reglerad i avtal, som följs upp varje år. För VFU finns för varje årskull förskollärarstudenter en kurs i lärplattformen Blackboard som berör VFU. Kursen är tillgänglig för lärare vid Högskolan och LLU. Blackboardkursen ger information om pågående VFU-kurs och gör material tillgängligt för lärare och LLU samt dokumenterar till exempel bedömningsunderlag.

Kursutvärderingsprocessen är en viktig och kontinuerlig del av det systematiska kvalitetsarbetet för kurser och kursutveckling inom programmet. Det utgör en grund för kvalitetsarbete där studenterna ges möjlighet att framföra synpunkter på genomgången kurs via en kursvärdering. Kursvärderingen innehåller en för alla kurser gemensam del enligt Högskolans policy. De gemensamma frågorna ställs vid kursvärderingstillfället och kursvärderingen är webbaserad i systemet Sunet Survey. Kursvärderingen sammanställs av kursansvarig till en rapport vilken görs tillgänglig för studenter. Vid kursstart får nya studenter ta del av resultat från tidigare kursvärderingar samt vilka eventuella åtgärder dessa har lett till. Utifrån detta förs sen en diskussion med studenterna om förväntningar på den kommande kursen. Resultat från kursutvärderingen används i flera olika sammanhang bland annat kan nämnas att dessa bildar underlag för vidare åtgärder för utbildningsledare, ämnen, avdelningschefer och i utbildningsråd med externa representanter.

Figur 1. Kursutvärderingsprocess

För närvarande pågår implementering av ett mer strukturerat arbetssätt kring kursutvärderings-processen inom förskollärläroprogrammet (se figur ovan). I början av varje kurs utses representanter för den aktuella studentgruppen som vid sista kurstillfället muntligt för fram gruppens värderingar till lärare. På detta sätt får studenterna förutom den webbaserade kursvärderingen, ytterligare ett tillfälle att ge uttryck för sin uppfattning om hur kurser fungerar och får på detta sätt vara med och påverka utvecklingen. Förväntningen är att processen ska leda till att fler synpunkter kommer fram från studenter. Den muntliga delen ska komplettera den webbaserade kursvärderingen och förhoppningen är att den kommer att ge ett ökat intresse för att delta i den webbaserade delen.

Vid programstart genomför utbildningsledare en programintroduktion för studenter om villkor för studier och vad det kan innebära att vara programstudent i ett läroprogram vid HiG. Programintroduktionen följs sedan upp vid ännu ett tillfälle i nära anslutning till programstarten. För att ytterligare stödja studenterna i det som krävs för deras studier har en handbok för programstudenter upprättats. Den beskriver programstrukturen och förtydligar delar inom förskolläroprogrammet och syftet är att klargöra information som studenterna behöver ha om utbildningen. Studenterna får i samband med första kursveckan en introducerande föreläsning om studieteknik. Ytterligare pass om studieteknik och vetenskapligt skrivande erbjuds under utbildningen med hjälp av biblioteket och skivrarverkstaden. Utöver det finns information om studieteknik att tillgå på lärosätets hemsida. I ett tidigt skede i utbildningen får studenterna information från VFU-enheten om den verksamhetsförlagda utbildningen i programmet. Det informeras då om Högskolans VFU-hemsida samt den studentguide som finns att läsa angående VFU. Studentguiden för VFU vänder sig till Högskolans studenter, lärare och LLU.

Utbildningsledare har nära kontakt med studenter under hela utbildningstiden och följer aktivt upp antalet antagna och registrerade varje termin inom programmet. Studenter antagna med villkor följs särskilt upp. Studenten kontaktar utbildningsledare för att få en genomgång av studieresultat. Studenten och utbildningsledare möts och diskuterar de eventuella rester som finns kvar i kurser och vad som krävs för att studenten ska kunna fortsätta genomföra utbildningen. Utbildningsledaren planerar tillsammans med studenten och ger råd om hur rester kan färdigställas och upprättar därefter en Individuell studiegång (ISG). Studentens ISG följs sedan upp regelbundet under resterande tid i programmet. Om behov föreligger, informeras studenten om tillgång till studenthälsa, vilket stöd som finns för studenter med funktionsnedsättning samt möjligheten att nyttja bibliotekets skivrarverkstad. De informeras också om det stödmaterial som finns att hämta på Högskolans hemsida. Studenterna erbjuds minst fem omtentamenstillfällen under studietiden med undantag för VFU-kurser där studenten får göra om sin VFU enbart vid ett tillfälle.

Studenter som önskar ta studieuppehåll vänder sig till utbildningsledare för stöd gällande studiesituationen och hänvisas sen till en blankett för ansökan om studieuppehåll. Utbildningsledare erbjuder hjälp med studieplanering och studenten har under studieuppehållet möjlighet att slutföra påbörjade kurser. Vid återupptagande av studier anmäler studenten sig till aktuella programkurser. Om studenten inte avser att återuppta sina studier kan anmälan om studieavbrott göras till studievägledningen på särskild blankett. På blanketten ska studenten ange orsak till studieavbrott, vilket i sin tur bildar underlag för analys och statistik.

Efter avslutat program får studenterna delta i programvärdering. Den skickas digitalt till dem och följs sedan upp av utbildningsledare, som sammanställer synpunkter och ger förslag på utveckling innan den skickas tillbaka till studenterna. Programutvärderingen ligger sedan till grund för vidare utvecklingsarbete i utbildningsledarkollegiet för läroprogrammen.

Analys och värdering

Som en del i arbetet med ökad genomströmning påbörjades under 2017 ett särskilt utvecklingsarbete för samtliga lärarprogram. Det övergripande syftet med arbetet är att utveckla ett hållbart systematiskt kvalitetsarbete som kan följas upp över tid. Arbetet innebär att tydliggöra och uppjobba interna kvalitetsprocesser som ska vara kända för ledning, medarbetare och studenter. Viktiga delar är att kvalitetssäkra lärarprogrammen utifrån examensmålen intentioner, ökat studentinflytande samt arbeta för ökad genomströmning. Exempelvis har arbetet med programintroduktioner, handbok för programstudenter, policy för kursvärderingsarbete och ett strukturerat arbetssätt för validering utvecklats.

Förskollärarprogrammets systematiska arbete grundläggs i de kontinuerliga möten som sker i programkollegiet och genom den dokumentations- och informationskanal som utformats i lärplattformen Blackboard. Programkollegiets möten och lärplattformen möjliggör att utbildningens innehåll, utformning, genomförande och examination kan följas upp på ett kontinuerligt och systematiskt sätt, vilket bidrar till kvalitetsutveckling inom programmet. Lärplattformen fungerar som en informationskanal där olika former av dokumentation, till exempel mallar, kursunderlag och mötesanteckningar, sparas och är tillgängligt att ta del av och som kontinuerligt kan utvärderas och revideras. Ett exempel på ett sådant dokument är mallen för studiehandledning som revideras utifrån studenters synpunkter i kursvärderingar och efter lärares synpunkter för att bli ett fungerande redskap och stöd för studenten i genomförande av kurser. Genom den samlade dokumentationen och de anslag som sker via lärplattformen kan utbildningsledare kommunicera, informera och återkoppla till berörda lärare och examinatorer. De gemensamma kurserna i lärplattformen Blackboard för LLU och lärare vid Högskolan säkerställer att olika former av dokumentation och kursunderlag är tillgängliga att ta del av samt kan sparas. Blackboardkurserna möjliggör för kursansvarig att kommunicerar och kontinuerligt informera om VFU-kursernas innehåll, lärandemål och lärandeaktiviteter till LLU och övriga lärare. LLU kan även genom Blackboardkursen ta del av till exempel samma inspelade föreläsningar som studenten samt vetenskapliga artiklar gällande kursens innehåll. Blackboardkursen bidrar till att på ett mer samlat sätt följa studenternas alla VFU-perioder under utbildningen.

Under 2017 har förskollärarprogrammet deltagit i ett genomströmningsprojekt på initiativ av avdelningen för utbildningsstöd. Detta arbete har lett till att i ett tidigt skede kontaktas studenter med otillräckliga studieresultat från termin ett. De informeras via ett mailutskick om stödfunktioner vid lärosätet.

Eftersom få studenter besvarar de webbaserade kursvärderingarna därför behöver ett utvecklingsarbete genomföras för att öka studenters deltagande. Genom tydliga återkopplingar, både muntliga och webbaserade, ska kursvärderingsprocessen göras mer känd för studenter. Från och med höstterminen 2018 kommer kursvärderingsprocessen beskrivas tydligare i programhandboken och i studiehandledningar.

Alla lärandeaktiviteter som erbjuds i programmet är inte examinerande och vissas föreläsningar och seminarier kan då väljas bort av studenten. Detta har lärarkollegiet uppmärksammat och antalet studenter vid seminarier och föreläsningar som inte är examinerande är färre vilket upplevs bidra till att studenter har svårare att färdigställa moment och kurser. För att öka antalet deltagande studenter kommer fortsatta åtgärder för genomströmning diskuteras och en plan för detta arbetas fram i programkollegiet och utbildningsledarkollegiet.

Studentperspektiv

Bedömningsgrund: Studenten ges möjlighet att ta en aktiv roll i arbetet med att utveckla utbildningens innehåll och genomförande.

Utbildningsfrågor behandlas på alla nivåer inom Högskolans organisation och studentrepresentanter finns med i alla de organ och råd där utbildningsfrågor behandlas. Studenter har rätt att vara och är representerade i Högskolestyrelsen, Utbildnings- och forskningsnämnden och Akademiråd. Studentrepresentanter som ingår i beslutande organ och har samma ansvar och befogenheter som andra ledamöter. Utöver de högskoleövergripande råden finns det utbildningsråd knutna till de olika utbildningsprogrammen som finns vid Högskolan. Där behandlas programspecifika frågor. All studentrepresentation i råd och nämnder utses via Gefle Studentkår. Utbildningsrådets sammansättning beslutas av akademichefen. Utbildningsrådet för förskolläraryrket består av lärare, studenter och företrädare för yrkesliv/samhälle. Utbildningsledaren ingår i rådet och är ordförande. Ledamöterna ska i samtliga fall ha anknytning till förskolläraryrket innehåll och företrädarna för lärarna undervisar inom programmet. Studentrepresentanter utses via Gefle Studentkår och ska vara registrerade på något av programmen. Genom rådet har studenterna möjlighet att framföra synpunkter om utbildningen, samt påverka utbildningens utformning, innehåll och genomförande. Genom möten i rådet ges studenterna möjlighet att tillsammans med representanter från yrkeslivet diskutera utbildningens utformning i relation till aktuella förhållanden i förskola. Studenterna får också inblick i det utvecklingsarbete som sker inom programmet.

I samband med kursstarten får studenterna information om resultatet från kursutvärderingen från föregående tillfälle då kursen gavs. Vid kursstart presenteras studiehandledning som utgår från kursplanen för aktuell kurs. I studiehandledningen tydliggörs kursens struktur, schema med tidsramar och examinerande uppgifter i syfte att stödja studentens planering av sina studier. Presentationen sker i dialog med studenten som då har möjlighet att ge uttryck för synpunkter på kursstrukturen. Studentens synpunkter på studiehandledningens innehåll är värdefulla och bidrar till utveckling och förbättring av pågående kurs och kursplanering. Information ges också till studenterna om värdet av att delta i kursvärderingen i slutet av kursen. Studenten inbjuds samtidigt till att delta i en muntlig kursvärderande del som äger rum i samband med sista kurstillfället. Deltagande bidrar till ett individuellt inflytande i både kursutveckling och den egna lärandeprocessen.

I utbildningen används den digitala lärplattformen Blackboard. Via den når information snabbt ut till studenterna och de kan ta del av kursspecifik information, föreläsningar och undervisningsmaterial från kurser på ett tillgängligt sätt. Plattformen används som mötesplats för aktivt deltagande genom möjlighet till kommunikation och gruppdiskussioner mellan studiekamrater och lärare i kurser.

Studenten har stor möjlighet att självständigt planera sina studier. I kurserna erbjuds olika former av samarbetslärande såsom grupparbeten och seminarier. Under utbildningen får studenten många tillfällen till att öva på samarbete exempelvis genom laborationer, fallstudier, workshops. Utöver det kan studenterna själva skapa möjligheter till interaktion med andra studenter. Vid frågor på kursnivå hänvisas studenten till kursansvarig lärare och vid frågor på programnivå till utbildningsledare för programmet.

Genom kursvärderingprocessen har studenten möjlighet att framföra sina åsikter både skriftligt och muntligt om innevarande kurs. Dessa åsikter tas i beaktande nästa gång kursen genomförs. Under pågående kurs har studenten rent informellt möjlighet att påverka och komma med förslag på förbättringar. Detta kan ske genom samtal eller mailväxling med kursansvarig- eller undervisande lärare. (Mer information om processen ges inom ramen för bedömningsgrunden *Uppföljning, åtgärder och återkoppling.*)

Analys och värdering

Det finns ett för förskolläraryrket väl utbyggt system för studenters formella och informella inflytande. I programmet möjliggörs även för studenten att kunna ha ett individuellt inflytande, både på kursens utveckling och på den egna lärandeprocessen. Genom att studenter aktivt deltar i muntliga och webbaserade kursvärderingar som sammanställs till rapporter bidrar de med och utvecklar kommande studenters kurser. Ett arbete pågår för att motivera och öka studenters deltagande i kursvärderingsprocessen.

I dagsläget har Gefle Studentkår svårigheter med rekrytering av studenter till Högskolans olika organ. Studentkåren planerar att starta utbildning i uppdraget att vara studentrepresentant vid Högskolans olika organ då det behövs mer tydlighet kring vad uppdraget innehåller och vilken förväntning från Högskolan som är kopplat till uppdraget. Det finns ett behov av att arbeta fram en tydligare formell informationskanal för studenterna i programmen, exempelvis en plattform eller webbsida. En administratör har anställts och har påbörjat detta arbete. Vår bedömning är att studenten, genom deltagande i Högskolans olika råd, organ och inom programmet får möjlighet till både formellt och informellt inflytande i läraryrket.

Arbetsliv och samverkan

Bedömningsgrund: Utbildningen är utformad och genomförs på sådant sätt att den är användbar och utvecklar studentens beredskap att möta förändringar i arbetslivet. Relevant samverkan sker med det omgivande samhället.

Förskolläraryrket vid HiG bedrivs i nära samarbete med skolhuvudmännen i regionen. Högskolan har även ett nationellt kontaktnät med lokala samordnare för VFU med anledning av att programmet även bedrivs som distansutbildning. Utbildningen är anpassad till ett föränderligt arbetsliv genom att ett vetenskapligt förhållningssätt och beprövad erfarenhet präglar hela utbildningen. Arbetsliv och samverkan kopplas under utbildningen samman med styrdokument och aktuell forskning. Studenten ska genom utbildningen utveckla kunskap, träna förmågor och värdera sitt eget lärande samt utveckla förmågan att självständigt analysera och reflektera för att vara förberedd på arbetslivets föränderlighet och ett livslångt lärande. Genom nedanstående samverkan inhämtas information relevant för utbildningens kvalitetssäkring och utveckling avseende utbildningens användbarhet och förberedelse för arbetslivet.

Den verksamhetsförlagda utbildningen (VFU) vid förskolläraryrket genomförs vid tre tillfällen under utbildningens sju terminer. VFU bidrar till stor del till att utbildningens användbarhet säkras. Studenten får där möjlighet att prova kunskaper från teoretiska kurser och göra erfarenheter från det praktiska lärarbetet. VFU planeras i samverkan med skolhuvudmän med vilka avtal upprättats. En av de bärande idéerna i avtalet är att studenten om möjligt genomför VFU vid samma förskola under hela sin utbildningstid. För studenten innebär det kontinuitet, kvalitet och gynnsamma förutsättningar för progression. Om en student vill se annan närliggande verksamhet under sin VFU så rekommenderas studenten att göra en "utflykt". En "utflykt" innebär att studenten kan delta i annan verksamhet under en begränsad tid men studenten behåller sin LLU under denna tid. En lokal lärarutbildare vid VFU-förskolan har huvudansvaret för studenten i samband med VFU. LLU och lärare vid Högskolan ansvarar tillsammans för att vägleda studenten steg för steg i professionsutvecklingen genom att synliggöra lärarprofessionens olika delar. Som stöd för detta finns en tydlig rollfördelning mellan de olika aktörer som är inblandade i VFU. Ytterligare stöd som finns är ändamålsenliga kursuppgifter, tydliga och varierande undervisnings- och examinationsformer, kursspecifikt bedömningsunderlag och matris för *Verksamhetsförlagd utbildning – Fokus och progression*. LLU, lärare och student genomför trepartssamtal för uppföljning och återkoppling.

Utbildningen är uppdaterad och anpassad till arbetslivet genom samverkan och deltagande i olika nätverk, utbildningsråd för programmet och regelbundna träffar med de lokala samordnarna (LSO) för VFU-placeringar inom regionen. Adjungerade adjunkter undervisar i kurser och deltar i trepartssamtal. Lärare från Högskolan får i samband med trepartssamtal ta del av den vardagsmiljö studenterna möter i förskolan. Högskolans samverkan med LLU är en viktig garanti för en rättssäker bedömning av studentens VFU och av utbildningens kvalitet. Studenter har också möjlighet att göra del av VFU i annat land vilket det finns upparbetade rutiner för på lärosätet. För att stödja kvalitet i VFU genomför lärarprogrammen vid HiG varje år en kurs för LLU om 7,5 hp, en lärarutbildardag och vart annat år ges en uppföljningsträff för LLU. I samband med uppstart av kurser innehållande VFU inbjuds LLU till information och fortbildning för

att förberedas på innehåll, genomförande, uppföljning och återkoppling av kursen. Information sker även via lärplattformen Blackboard till LLU. Lärarutbildardagen anordnas en gång per år av utbildningsledare för lärarprogrammen och riktar sig i första hand till LLU och LSO. Dagen har lärarprogrammen i fokus och utgår från olika teman med efterföljande diskussionsseminarier. Exempel på teman har varit Hållbart lärande - Lokala lärarutbildare, studenter och utbildning i samverkan och Lokala lärarutbildares och VFU:s betydelse för ökad genomströmning i lärarprogrammen. Vid varje tillfälle föreläser forskare från Högskolan om ett ämne som behandlar temat för dagen.

Via det regionala utvecklingscentrat RucX sker ett nära samarbete för att knyta samman yrkesliv, utbildning och forskning. RucX:s styrelse består av representanter för skolhuvudmän i regionen. Utbildningsledare för programmen deltar i de fyra styrelsemöten som sker varje år. En utbildningsledare är också representerad i de möten som sker i arbetsutskottet inför varje styrelsemöte. Vid möten i förskolläraryrkesprogrammets utbildningsråd deltar representanter i form av företrädare för yrkeslivet/samhället tillsammans med studenter och lärare från HiG. Deras roll är att vara rådgivande vid frågor om utbildningens utformande och användbarhet för studenters förberedelse för arbetslivet. Rådet bidrar med aktuella erfarenheter och frågor från yrkespraktiken. Rådet träffas kontinuerligt under året och kan även inkallas vid behov. Varje år anordnar skolhuvudmän träffar för presumtiva lärarstudenter där utbildningsledare för lärarutbildningarna deltar. Skolhuvudmännen presenterar vid dessa tillfällen de behov av utbildade förskollärare som finns och utbildningsledare presenterar förskolläraryrkesprogrammet som finns vid HiG.

Högskolan medverkar i den försöksverksamhet kring praktikinriktad forskning (så kallad ULF-samverkan) som bedrivs med Uppsala universitet, Umeå universitet, Karlstads universitet och Göteborgs universitet som samordnande parter. Detta innebär ett ännu mer nära samarbete med skolhuvudmän och förskolor. I nuläget är det arbetet inne i en organiserande och kulturbyggande fas där samverkansytorna såväl inom Högskolan som externt håller på att ta form, men det har ytterligare stärkt ambitionen och samtalen om vikten av att professionsinriktad såväl forskning som grundutbildning. Via det regionala samverkansorganet RucX finns en plattform för samverkan, utveckling och forskning. Flertalet av de forskningsprojekt som bedrivs vid HiG sker i nära samverkan med aktörer vid regionens skolor och förskolor. Forskningsledare för utbildningsvetenskap och utbildningsledare sitter med i RucX styrelse för att säkerställa att frågor relaterat till forskning, grundutbildning och yrkesprofessionerna integreras.

För att inspirera och engagera samt finna nya idéer för forskning och olika projekt bjuder Forskningsgruppen Early Childhood Education (ECE) varje år in forskare, lärare från verksamheter riktade till yngre barn, lärare från Högskolan och studenter till en gemensam heldagskonferens. Under dagen erbjuds både forskare och lärare att presentera forskning och projekt i form av föreläsningar, workshops och seminarier. ECE samverkar även med lärare och chefer från förskolor, fritidshem och grundskolor genom återkommande seminarier under året där verksamhetens frågor är viktiga.

Förskolläraryrkesprogrammet ingår i den samverkan som sker genom det nationella lärarutbildningskonventet, de nationella och mellansvenska VFU-nätverken samt det nationella nätverket för förskolläraryrkesprogrammet. Representanter för förskolläraryrkesprogrammet deltar i regionalt nätverk för förskolläraryrkesprogrammet, nätverk för lärare som arbetar med barn och elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar samt särskolenätverk. Förskolläraryrkesprogrammet deltar också projekt i form av ett internt projekt, *Interprofessionellt lärande* (IPL), mellan socionomprogrammet, sjuksköterskeprogrammet och förskolläraryrkesprogrammet vid HiG. Idén med projektet är att skapa tvärvetenskapliga miljöer för forskning, samverkan och lärande inom programmen. Under hösten 2018 kommer socionomprogrammet

och förskolläraryrket att samverka i kurser som belyser ledarskap, sociala relationer och utsatta barn. Ytterligare ett projekt är ett nationsöverbyggande samarbete med Åbo Akademi som förskolläraryrket vid HiG initierat under 2018. Syftet med projektet är att initiera, kartlägga och utöka samverka kring utbildning, undervisning och forskning som rör förskolläraryrket vid de båda lärosätena.

Vid HiG har tidigare studenter möjlighet att anmäla sig till ett nätverk för alumner. Tanken med nätverket är att med hjälp av alumner, vilka utgör en viktig del av arbetslivet, utveckla och stärka utbildning. Genom alumner som länkar till arbetslivet kan kontakter knytas som kan leda till samarbete kring forskning, examensarbeten, VFU-placeringar, studiebesök och mentorsverksamhet för dagens studenter.

Analys och värdering

Utbildningens användbarhet säkras främst genom VFU. Studenternas möjlighet att genomföra sin VFU vid samma förskola genom hela utbildningstiden stärker kontakten mellan LLU, student och Högskolan. Positivt är att om studenten tar så kallade "utflykter" där studenten kan delta i annan verksamhet men behåller sin LLU möjliggör för studenten att se näraliggande verksamhet under VFU-perioden. I kursvärdering framkommer att studenter inte alltid nyttjar möjligheten att göra "utflykter" i den utsträckning som är möjlig inom VFU-momentets ramar vilket innebär att möjligheten att ta del av fler förskolemiljöer uteblir. Möjligheten att göra en "utflykt" under VFU-perioden behöver utvecklas för att fler studenter ska göra "utflykter" och erfara ytterligare förskolemiljöer. För närvarande har HiG ingen statistik över antalet studenter som utnyttjar möjligheten till utflykt. Vidare utveckling av riktlinjer för VFU sker i programkollegiet tillsammans med VFU-samordnare, kursansvariga för VFU och utbildningsledare. Kontinuerliga trepartssamtal är viktiga för att följa och stödja studentens utveckling i yrket och att LLU och undervisande högskolelärare tillsammans kan diskutera studentens utvecklingsmöjligheter och progression på plats i verksamheten eller via webbaserade möten. Högskolan har flera kontaktytor till LSO och LLU vilket bidrar till kontinuitet i arbetet med VFU. LLU får aktuell information från Högskolan genom informationsbladet "VFU-nytt", genom hemsidan för VFU och via lärplattformen Blackboard. Information om organisering av VFU, olika roller samt ansvar finns beskrivet i VFU-guiden. Studenter har möjlighet att önska VFU-placering både inom regionen (campus) och nationellt (distans) vilket bidrar till ett breddat kontaktnät med skolhuvudmän i hela landet. I de flesta fall lyckas HiG med att erbjuda placeringar även utom regionen. Systemet med att studenter önskar placering bidrar till att placeringar även sker på förskolor i glesbygd och på fristående förskolor. Önskvärt vore att i högre utsträckning ha upparbetad och formaliserad kontakt med fristående förskolor inom regionen. Arbetet pågår med att kartlägga dessa förskolor i regionen för mer regelbunden samverkan.

HiG ser mycket positivt på försöksverksamheten med praktikinriktad forskning och ser där möjligheter att i samverkan med skolhuvudmän bidra till utveckling i förskoleverksamheter. Det finns potential och behov av att ytterligare beforska yrkesrollen för förskollärare samt förskolans verksamhet.

Intrycken från forskargruppen ECE:s heldagskonferens leder i sin tur till nya kontakter, inspiration att delta i forskningsprojekt och ny forskning. Här finns möjlighet för studenter att delta och för närvarande så diskuteras på vilket sätt studenternas deltagande kan öka. Målet är att få fler studenter att delta och att aktivt bidra med innehåll och med presentationer. Studenterna har också möjlighet att delta vid dessa seminarier.

För närvarande finns inte någon specifikt alumniverksamhet för förskolläraryrket vid HiG. Studenterna kan välja att delta i det högskoleövergripande alumnätverket. Diskussioner har förts om att när nästa tillfälle ges delta i alumniundersökningen som utförs av Lärarutbildarkonventet.

Utbildningen är anpassad till ett föränderligt arbetsliv genom att ett vetenskapligt förhållningssätt och beprövad erfarenhet präglar hela utbildningen. Genom VFU, ämnesstudier och UVK ges studenter möjlighet att kritiskt förhålla sig till och analytiskt reflektera över den framtida yrkesrollen och yrkesverksamheten. Ett utvecklingsområde som framkommit både vid utbildningsledarkollegiets analys av programutvärderingar, i samtal med studenter och i utbildningsrådet är att tydliggöra hur programstrukturen är tänkt att stödja studentens professionsutveckling och vetenskapliga förhållningssätt som förberedelse för arbetslivet. Detta har tidigare beskrivits vid programintroduktioner men kommer ytterligare att tydliggöras vid uppföljningstillfällen under programmets gång. Detta kommer också att tydligare skrivas in i en reviderad upplaga av handboken för programstudenter från och med höstterminen 2018. Generellt sett bedöms utbildningen vara användbar och utvecklar studentens beredskap att möta förändringar i arbetslivet. Pågående och initierad samverkan i olika former med omgivande samhälle samt planer på kvalitetshöjande insatser anses bidra till att ytterligare förstärka förskolläraryrket vid Högskolan i Gävle.